

V PEKLE.

PSÁNO ROKU 1879.

(LUMÍR.)

I.

Tři vojáci stáli pozdě odpoledne na přední stráži.

Dva z nich byli, jak se říká, staří kocouři, třetí nováček. Všech nejstarší Jakub Pospíšil, příjmením Štěhula, obecný voják, byl hrdina u druhů na slovo vzatý; na tom si však nezakládal. Údatností svou byl dosáhl hodnosti desátnické, kteréž ho po čase hanebně zbavili, poněvadž s to nebyl, aby přitažlivé moci stanu markytánova a kantinu odolal. Pak už nikdy více nevyšvihl se tak vysoko, ač na dvacet let J. M. královně Marii Teresii věrně a oddaně sloužil.

Časem ho arci hnětlo, že lecjaký má nad ním právo a jeho místo zastává, že musí poslouchati mladšího, tam kde sám mohl velet, že má býti poslušen na př. Václava Sekoty, jenž nyní s ním na přední stráži stál, a o němž známo bylo, že nemá ani za nehet těch nápadů a těch vtipů, jakých měl Štěhula měrou vrchovatou. Ale Sekota myslil, že on je hrdinou a sebe ctil nejvíce, poněvadž druhdy ani ve snách ho nenapadlo, že by mohl kdy vedle krátké šavle i lískovku po boku nositi.

Dobře děl slavný dějepisec, že jedna z nejpřísnějších zkoušek, na které hlava i srdce lidské vydati se mohou, je veliké a náhlé povýšení.

Sekota byl velice povýšen — a v zkoušce té neobstál. Zbujněl, zpyšněl, stal se krutým a přís-

nějším než sám pan hejtman. Všech těchto vlastností užili nejcitlivěji nováčkové, jak by Václav Pelíšek, opodál o pušku se opírající, dosvědčiti mohl. —

Bylo za prvních dnů měsíce srpna l. 1778.

Slunce chytalo se hory, ale horko bylo dosud, jakož vůbec toho léta panovala vedra nesnesitelná.

Ti tři hrdinové, skutečný i nastávající, neboť s Prusáky, ač na blízku leželi, nebyli se dosud utkali, stáli na pokraji březového háje, ne příliš hustého, v plném proudu růžově zlatého světla háječkem zářivě proudícího. Vzduch zárem slunečným prohřátý jen se tetelil a hemžil se nad to nesčetnými mouchami, velkými i drobnými. Bzuket jejich rušil mrtvé ticho širé krajiny; ani větříček se nehnul, ani ta nejjemnější, vlasovitá haluzka tenkých bříz se nezachvěla.

Bylo mrtvo. Pelíškovi zbrunátněl opálený obličej. s čela i po tvářích řinul se mu pot. Na úlevu postrčil třírohý klobouk do týla až na samý copánek a rozepjal několik mosazných knoflíků těsného, bílého kabátce se zahnutými šůsky, zrovna tak, jak byl Stěhula učinil.

Desátník Sekota hleděl upřeně před se do dáli na jedno místo, které již dlouhou chvíli pozoroval. Byl všecek zamyšlen, vážný, jako by něco nesmírně důležitého chtěl vyzkoumati. I Pospíšil se tam chvíli díval, ale pak lelkoval.

„I milione! Pelíšku! Co to je — kabát rozepjatý! Tak se chodí ve službě?!“ zahřměl náhle desátník na mladého vojína.

Ten pohlédl úkosem na Pospíšila, jako by chtěl říci: „Když ten —“

„Zapjat kabát!“ a obrátil se k Pospíšilovi, jehož prohřešení neviděl, poněvadž v tu chvíli jeho rady potřeboval.

„Co myslíš?“ ptal se desátník ukazují v onu stranu, kam se před tím tak dlouho díval.

Věru, bylo tam něco neobyčejného.

V širých polích na malém návrší, pod kterým hlavní silnice jak bělavá pentle klikatě se vinula v polích a lukách mizíc, stálo jakési táhlé stavení o samotě. Jindy bylo by je prostým okem dobře rozeznati, ale nyní prokmitovaly obrysy jeho tmavým mrakem, jenž se nad ním a kolem něho vznášel.

Nebe jasno, jako vysmejčeno, nikde ani mráčku a tam nad tou budovou válel se šedočerný mrak tu se rozpínaje, tu do výše vystupuje, až opět klesal a do šíře rostl.

„Kouř?“ ptal se napolo Sekota, zároveň jako by své mínění pevné a jisté pronášel. Ku potvrzení však bylo mu třeba autority Pospíšilovy, již v duchu chtěj nechtěj uznával.

„Kde kouř, tam oheň —“ odpověděl Stěhula.

Ale tam na chlůnku nebylo ani plamínku.

„To je nějaký pruský magacín —“ mínil vážně a znalecky Sekota; vlastně jen, rady si nevěda, vyzvídal.

„Tot,“ přisvědčil Stěhula, a šelma prohnaná, ušklíbl se při tom tak, že vážný představený nevěděl, co s tím a kudy kam. Pelíšek pozoroval rozpaky svého desátníka a těšil se z nich nemálo, přeje si co nejhoroucněji, aby ten starý lišák jak náleží Sekotu vytrestal.

Slunce zatím sklouzlo za obzor, a stíny poneáhlu rostly obrovitě, až splynuly v jeden, a všechna krajina zahalila se hebounkým závojem dumavého pološera.

Sekota rozkázal postoupit. Všichni tři ubírali se opatrně v před majíce zbraň pohotově a brali se

v onu stranu, kde ten podivný černý mrak ještě v polcívětě se vznášel.

Stěhula zaraziv ukázal mlčky k silnici.

„Prušáci —“ vyhrkl desátník a hleděl tam, kde bylo viděti tmavé zástupy volně se pohybující.

Desátník zapomněl pro ty tlupy na podivný mrak i „magacín pruský“ a hleděl upřeně na nepřátelský sbor. Zatím však Stěhula díval se opět na mrak a tmavé, táhlé stavení.

Náhle tam opodál před mrakem v poli světlo proskočilo, jež ve výši planouc rychle neslo se do mraku jako pták ohnivý. Patrně nějaký člověk držel ve výši pochodeň nebo něco hořlavého, s čímž ku stavení úprkem běžel. Za nedlouho proskočil tam bělavý kouř a již stoupal ohromným sloupem k jasnému nebi, a hned na to zašlehla dýmem zář stojazyčného plamene.

Chlumeck i okolí zbarveno červenou září ohně hubičího budovu Sekotovi tak tajemnou. Mrak jako by náhle oživil — jal se prudčeji pohybovati a kolotati, tu řidna, tam se zhušťuje.

V požárovém světle bylo zřetelněji viděti tmavé tlupy nepřátelské. Hluk a rachot ozýval se od silnice a časem bylo slyšeti temný hlahol pólnic.

Sekota teď hleděl s nepříteli na hořící stavení, pak opět na Prušáky, až tázavý pohled jeho utkvěl na Pospíšilovi, jenž klidně tu stál, jako by na nějaké divadlo pro ukrácení chvíle se díval.

„Ústupuj!“ pravil Sekota pln úžasu.

„To teprve nyní vidíš? Ovšem —“

„Ale před kým? Tak z ničeho nic —“

„Před námi,“ zasmál se starý voják. „Tamhle ty je vyhnaly —“ dodal a ukázal na oheň.

V tom ozvalo se v boku hlasné: „Stůj! Kdo to?“

„Přítel —“ zkríkl Pelíšek.

„Heslo!“

„Josef!“

Z křovin vystoupilo několik vojáků přední stráže, kteří na hlídku Sekotovu narazili.

Vedl je důstojník. Ten jal se Sekoty vyptávat. Desátník oznamoval, co byli na chlumku spatřili.

„A co myslíš?“

Sekota byl v koncích. Mrak — táhlé stavení — ustupující nepřítel, to vše se mu spletlo, až s rychlostí u něho neobyčejnou toto skombinoval:

„Nepřítel ustupuje a zapálil před tím tamhle svůj magacín, v němž to dlouho už, prve než oheň propukl, doutnalo, proto ten kouř —“

„Osle!“ přerušil ho důstojník. Zahlédl Pospíšila smějícího se.

„A co ty?“

„Ten magacín, pane lajtnant, je ovčín, vím to, a ten mrak, to jsou mouchy, co se jich tolik nalihlo; nejvíce u Prušáků, a ty je vyhánějí ze země —“

„A ten oheň?“ vskočil Sekota do řeči.

„Hm, nevěděli si rady, z toho mraku by se třeba deset mraků vylíhlo a ty potvůrky sežraly by a poštipaly všecko. Proto zapálili ovčín, aby jejich pelech a hnězda se vším všudy zkazili. Podívejte se.“

Živý ten mrak opravdu prořídil, a jak budova hořela, vůčihledě ho ubývalo. Všichni tam hleděli plni zvědavosti a živého účastenství; jen Sekota mračil se a hleděl podsoukale před se mysle as na ten titul rušící jeho důstojnost. A to ten Stěhula.

Pochod Prušáků neustával, silnice ani netrhla.

„Led se hnul —“ zasmál se Pospíšil. „Poplaveme!“ promluvil ke druhům, an zatím důstojník nepřítele pozoroval.

„A kam?“

„Do Perlína! Rád bych se tam podíval, jaký má ten starý Fricck kvartýr. Však nebyl jsem už daleko —“

„Aa, tos ten ‚metál‘ odtuď přinesl?“ zeptal se pojednou Sekota kousavě věda, že touto otázkou chytne Stěhulu za slabinu.

Starý voják se zamravenčil, ale hbitě odsekl:

„Ba že. Ale ty tam půjdeš nadarmo!“

Pelíšek i ostatní se zasmáli. Znalíť Sekotu i Pospíšila.

V tom obrátil se důstojník a dal nutné rozkazy. —

Když noc nastávala, vracel se desátník Sekota se svými dvěma druhy do tábora nesa pánům vojenským zajímavé zprávy.

V hlavním stanu rozjímali o tom, že nepřítel koná některé zpětné pohyby, ale setninou, v níž Stěhula sloužil, šla řeč. že pruské ledy se hnuly, a císařští že poplavou.

Věřili tomu všichni přes to, že pan desátník to popíral. Pospíšil, „Stěhula“ to řekl a tomu spíše věřili.

Zavýskli, nebo toho lenošného ležení měli už všichni až po típek a těšili se na „oheň“.

Stěhula dobře hádal.

Tu noc, kdy ze přední stráže do tábora se vrátil, dalo se do deště a pršelo až do samého jitra. Sotva že půlnoc minula, hnul se hlavní voj pruský u Skalice a za hustého deště ubíral se ku hranicím slezským. S ním odtáhlo i ono oddělení, jež byly včera na večer přední stráže císařské viděly. Pevná postavení armády Josefa II. nedostatek špíže, nemoci a miliardy much vyhnaly Frydricha II. z Čech a v patách za ním dali se císařští.

„Už plavemel“ liboval si Stěhula nahlas před Sekotou. A jako ten starý rváč, veselil se i jeho mladý druh Pelíšek.

Císařští jsouce Burkušům v patách obsadili severovýchodní hranice království Českého.

Tu se však uhostili v pevných bytech, a naděje na „oheň“ nesplnila se. Stěhula sobě zatoužil, že odtud do Perlína ještě daleko, a že toho roku kvar-týr Fridricha krále sotva uhlídá.

II.

Nad Novým Městem je hluboké, zavřené údolí, kterým protéká od severu řeka Medhuje. Těsně nad pravým jejím břehem vypíná se příkrá, lesnatá stráň s mnohými srázy hustě zarostlými.

Po levém břehu rozkládá se vlastní údolíčko, kotlinka, otočená dokola lesnatými vrchy, jimiž od východu hlučný, prudký potok Olešenka se prodírá, tvoře tak příčný úval nad ústím do řeky Medhuje, kdežto dále od vtoku nahoru mizí mezi stinnými boky lesnatých stráňí.

Údolí to hluboké.

Neviděti než kotlinu, řeku jí se deroucí, kol do kola zasmušilé lesy na stráních, jejichž tmavá zeleň prostříknuta tu tam živější barvou buků a habrů; neviděti než kus nebe, jež časté mlhy a kouř lesů zabláknějí, jež zataženo-li, tmavými mraky až ku vrcholům lesnatých vrchů se snižuje. V zimě tu pusto a smutno, že by člověk o pravém poledni odtud utekl. Za léta však utěšeno.

„Venku“, za lesy vše zprahlo a zežloutlo žárem slunečným, ale tu v tom zákoutí zelenají se keře, stromy i palouček u řeky jako brčál, všude bujení, stín a milý prochlád.

Jasně nebe klene se nad hustými lesy, nad nimiž plují bílé mraky a stíny jejich táhnou se tiše za nimi po širých hřbetech. Ticho, jen Olešenka hučí jako veselá, mladá horačka, pojíc se s Medhují, jež na konci údolí soutěskou vrchů hlučně sobě vymáhá cestu k Městu a dále do světa.

Sem ubírali se koncem měsíce srpna úvozovou stezkou se stráně na dol klikatě se vinoucí tři rekové Prusa stihající: Sekota, Pospíšil, přijímá Stěhula, a mladý Pelíšek.

Šli hustým, chladivým lesem, napřed desátník, za ním jeho podřízení, každý dle svého věku.

Sekota byl vážný, důstojně si vykračoval, jako by o to běželo, aby znocnil se nepřátelského, pevného postavení, jako by měl cosi nad míru důležitého vykonati. Pospíšila něco tížilo; dýmá z krátké dýmky vypouštěje silné kotouče, jež v chladivém šeru vysokých stromů se tratily. „Starou vojnu“ velice hnětlo, že musí do opuštěného údolí, na „ztracenou vartu“, kdež ani markytána, ani krčmy. Myslil na to, že bez veselých druhů na samotě s tím Sekotou musí dlouhý čas protráviti, na březích hlučivé vody, kteréž nemiloval. V duchu přemítal, jaký v tom rozum, že je zrovna sem posláni do toho divokého hnízda, o které Prušák ani nezavadí. Co bude na práci? Choditi lesem, černiti si ústa borůvkami, trhati snad na sadě zapálené slívy a naslouchati šplýchání vod...

Za to Pelíškovo líce se vyjasnilo. Často se zastavil, kolem se ohlížel, pak si nadskočil a kráčel rychle za svými druhy. Chůze s příkré stráně, ač silně šla do kolen, nic ho nenamáhala, aniž ho „tele“ na zádech i těžká puška tížily. Když hukot řeky pod strání tekoucí poprvé o jeho ucho zavadil, bylo mu, jako by ho známý hlas pozdravil, a když pak

i klapot osamělého mlýna se ozval, nedalo mu a zanotoval si jen tak mezi zuby:

„Jsou mlynáři, jsou chlapíci,
když jim křešou kamenníci —“

Dostali se na mýtinu, odkudž bylo možná volně po veškerém údolíčku se rozhlédnouti.

Pod nimi táhl se ještě kus zelený les až dolů na samé úpatí, kdež mezi křovinami leskla se rozlitým stříbrem šumící řeka, z níž nesčetné zášlehy slunečného světla zášeřím keřů probleskovaly.

Vojáci viděli porostlé vrchy, hlubokou dolinu, a nikde ani člověka. Jen u Olešenky nedaleko od jejího vtoku do řeky bělalo se stavení mezi olšemi, a odtud ozýval se klapot kol.

„Tot mlýn!“ určil Sekota.

„Tot pevnost, kterou obsadíme!“ Stěhula se divně usmál.

„Jak že to jmenovali, Pelfšku?“ ptal se desátník.

Mladý voják rozhlížel se zrakem vyjasněným. Představeného prudký hlas vytrhl jej z myšlének.

„Peklo,“ odušil a stál ještě chvílku, i když jeho starši soudruhové dali se na pochod.

Asi za čtvrt hodiny stanuli dole pod lesem. Sekota ohlížel se po vysokých stráních, a zdálo se mu, jako by na dně nějaké propasti se ocitl.

„Stoupil do Pekel —“ zahučel a pohodiv teletem od levého ramena k pravému zamířil s ostatními k osamělému mlýmu.

„Pekelský“ mlýn stál na levém břehu šumící Olešenky bokem, tak že štítem svým hleděl proti řece, do údolí.

Za potokem vypínala se porostlá výšina; na této straně Olešenky zelenal se neveliký palouk, rozklá-

daje se k východu až po samý les, z něhož potok vytékal; k jihu stoupal do výše, tvoře travnatý břeh, který vroubily bělavé břízy a mohutné javory i buky, jako posunutá stráž černého lesa nad nimi.

S mlýnem byla spojena dřevěná pila, před níž navaleno mnoho jedlových i javorových klad. Sykot pily se však neozýval, jen mlýnská kola pracovala.

Pekelský mlým byl tu ode dávna. Stavení jeho z polovice ode dřeva mělo šindelovou střechu hřebnatou, tak že bylo pod ní dost místa na podkrovní, úhlednou světničku, jejíž dvě nevelká okna, zasažená u vysokou lomenici, poskytovala velmi utěšený rozhled po řece a dolině.

Pekelský mlynář nenuzoval se nikdy, poněvadž nikdy nebylo mu prositi o vodu; ba někdy, zvláště na jaře, kdy Olešenka z hor přiběhla rázem všecka rozhněvaná a rozprouděná, měl tolik vody, že mu to až kola trhala a stroj kazilo, tak že by dal rád polovinu jí některému dýchavičnému „klapálku“ při chudé, nejisté vodě.

Loňská povodeň byla poslední, kterou viděl. Když bylo po žních a nejvíce mletí, zarazilo se mu nejhlavnější kolečko, jeho srdce, a přestalo tlouci. Pekelského odvezli na hřbitov.

Zůstala po něm mladá vdova. Neměla ani otce, ani bratra, který by jí poradil anebo pomohl. Byla samotinká v tom osamělém dole, nemajíc přítelíčka, leda jen zkušeného stárka.

Pekelská mlynářka pocházela z velikého mlýna v dědině za vrchy při Medhují stojícího. Když nebožtík muž za ní poprvé přišel, mračil se její otec a dlouho bránil dceři, která jinak ticha a poslušna v tom rodičů svých poslechnouti nechtěla. Pevnost její konečně zmohla odpor otcův. Po svatbě však za nedlouho jí matka zemřela a opět za nedlouho

otec její podruhé se oženil. I dostalo se jí po čase sestřičky, kteréž otec umíraje, odkázal svůj mlýn.

Za krátko, když i nevlastní matka odešla na pravdu boží, ujala se mlynářka své sestry, jejíž dědictví, výstavný a výnosný mlýn, byl pronajat.

Mlynářka, stojíc na zápraží, v levé ruce shrnutou zástěru, rozhazovala pravou z ní štědře rozmanité zrní krásnoperému kohoutovi, kuřatům i slepicím, které se byly do jedné sešly zobajíce jako o závod žlutá zrníčka.

Náhle však mlynářka ustala a drůbež, jako by mezi ní ostrůž vjel, rozletla a rozprchla se, kdákajíc na všechny strany.

Stanulí na dvorci tři vojáci, které přicházet mlynářka pro stromy neviděla. Všichni tři v kloboucích třírohých, v bílých kabátcích s červenými výložky, tele na zádech a pušku na rameni. Ten první velký, obstarlý, s tváří zamračenou, přísnou, druhý ještě starší, mající vousy pod nosem, a jen ten třetí, mladý, veselejší, usmívavý.

Tehda voják skoro každý boží metla na hospodáře, každý, ať náš, ať nepřítel. Co tu chtějí? Stavují se jen, nebo zůstanou?

Nastávající obsádka prohlížela sobě kvapně a znalecky dosavadní velitelku té mlynářské pevnosti. Že velitelkou, to poznali prvním pohledem. Nevelká, nemalá, ne nejmladší, s hladkou, přibledlou tváří, s modrýma, dobrýma očima. Tmavá sukně i šněrovačka, vše jí slušelo — Hezká žínka.

„A lekla se!“ pomyslíl Sekota. „To dobré znamení, třeba ukázat všechnu moc a spustit hrůzu!“

Okamžité ticho přerušeno přísným hlasem desátníka Sekoty, jenž přistoupiv až ku mlynářce, spustil na ni po německu, nač sebral všecku svou,

ne valně důkladnou znalost tohoto jazyka, nabytou za desátnického úřadování.

Mlynářka se vzpamatovala ze svého leknutí a od-
tušila, že nerozumí.

Sekota jí svým způsobem česky sdělil, že jest od nejvyššího komanda s těmito vojáky sem poslán, aby mlýn obsadil a kdyby potřeba kázala, aby ho proti nepříteli hájil.

Stěhula po té řeči si odplivl a Pelíškovi bylo do smíchu.

Dále oznamoval Sekota, že mlynářka je povinna, aby je přijala a vším opatřila. Co ještě vykládal, bylo slyšeti ze síně rachocení schodů, jako by kvapně někdo s nich letěl, pak smích a veselý pokřik — Ven vyrazilo ze tmavé síně, jako když ze šera stromů ptáček náhle na světlo vyletí, děvče v sukničce jen a v šátku přes košilkou na řadrech volně uvázaném...

Smála se hlasem, rázem však umklá a tmavé její oči rozšířily se hledíce udiveně na vojáky; začervenavši se, obrátila se rychle a zmizela opět v šeru. —

Zatím stanul už Sekota u dveří a Pelíšek proto viděl jen děvče se mihnout.

Ze síně vedly do světnice asi tři schody, od nich pak na pravo vedly jiné, dřevěné na „podlahu“ nad mlýnici. Na nich spatřili nějakého zamoučeného muže, jenž zamračeně se díval na nenadálé hosti.

„To je váš muž?“ ptal se Stěhula.

„Není. Jsem vdova —“

Sekota se ohlédl po mlynářce, i Pelíšek.

Světnice byla plna zlatého světla, jež sem od západu se proudilo, tak že Stěhula si až oči zastíniti musil, aby dobře uviděl ženu u okna stojící.

„Kdo je to?“ ptal se přísně Sekota, jako by o nějakého vyzvědače běželo.

„To je děvečka Bára —“

„A kdo bylo to mladé děvče?“

„To moje mladší sestra.“

V tom rozběhl se Pelíšek ku dveřím, jež vedly do kuchyně. Ve dveřích těch bylo malé okenečko, a tím zabělelo se čelo, začernaly se jasné oči; ale jak Pelíšek, shlédnuv je, ze šelmovství se tam rozběhl, zmizely, tak že staří jich ani nezahlédli.

Směje se skládal Pelíšek se sebe svinutý plášť, pušku. všecko své břímě a díval se potutelně na Báru jakož i na polekanou mlynářku, kteráž se s jed-
noho na druhého dívala.

„Jist —“ zahřměl Sekota.

„A pít!“ dodal Stěhula.

Ženské sebou trhly a kvapily do kuchyně. — Sekota odfukuje si procházel se a prohlížel si svět-
nici. Zvláště veliká pec upoutala jeho pozornost.

„Tohle bude naše zimní ležení —“ povídal Stě-
hula napolo žertem, napolo mrzutě.

„A pane, hezké markytánky —“ Sekota si hla-
dil bradu.

„Co do nich, mají-li prázdné soudky.“

Pelíšek vyšoural se ven.

Zatím sháněla mlynářka v kuchyni jídlo, v čemž jí Bára ochotně pomáhala. Strach obě poháněl.

Bylať hospodyně od počátku léta přestrašena pruskými vojáky, kteří v Pekle za nějaký čas zle hospodařili; a staré služce živě tanuly na myslí hrůzy sedmileté války, kteréž byla dobrou pamětnicí.

„Jen kdyby jich více nepřišlo!“ mínila mlynářka.

„A že jsou od pěších! Horší by byli husaři, a štěstí, že nemáme malých dětí —“ rozpovídala se

žvavá stařena, „vím, že husaři malých dětí nestrpí, že je z kolébky vyhazovali —“

„Ale ten jeden je nějak tuze zlý —“

„Kdy pak to bude?!“ rozkřikl se hlas ve světlici a ženské zahlédly u okénka blýsknavé oči Sekotovy a osmahlé čelo.

„Hned, hned, pane vojáčku,“ ukláněla se Bára a loudila na zvadlé, vráskovité líce chlácholivý úsměv.

Tou dobou nesháněje se po jídle a pití brousil Pelíšek mlýnicí a pohvizdoval si vesele a bezstarostně. U koše vrazil na stárka, s nímž se dal hned do hovoru. Ale ten byl na řeč skoupý, jako by každé slovo za dukát. Pelíšek jen se usmíval a vypytl se na mletí, na mleče, až na mrzuté tváři stárkově podivení vzbudil. Pak šel dál, mlýnicí ven na zad, až se ocitl u potoka, u kola.

Díval se za vodu, do blízkého lesíka, pak se vrátil do mlýnice, vyšel na podlahu a jako by tu doma, zamířil znalecky k nevysokým dveřím, které když otevřel, ocitl se na chodbičce, z níž několik schodů vedlo před světličku podstřešní.

Mlým šel, a temný rachot ze mlýnice přehlušoval Peliškovy kroky.

Mladý voják byl nyní výtečnou přední stráží, již valně prospívala zevrubná dle všeho znalost terainu.

Dvěře úhledné, čisté komory byly napolo rezevřeny. Viděl při stěně dvě vystlané postele, při druhé dvě malované truhly, v rohu stůl, nad ním několik obrázků na skle, na okně kvetoucí balsaminky, rozmarinu a vonný muškát. Na jedné z truhel klečela dívka, aby lépe viděla do nevelkého zrcadla na zdi visícího. Byla to ta čipera, co prve na síni se kmitla a jako srna pak uprchla. Tmavozelená šněrovačka ob-

jímala její tělo; právě upínala si pěkné vrkoče svých tmavohnědých vlasů, při čemž vyzdvihla kulaté, bílé ruce až nad temeno hlavy. Držíc jehlici mezi rty popěvovala sobě nějakou písničku. Líce její se rdělo, očka jen hrála.

Snad ani nevěděla, že dvěře dobře nezavřela, netušila, že na prahu stanul mladý voják s pudrovanou hlavou, jenž usmívaje se, ani nemrkaje, na ni upřeně se díval.

Ještě jednou se podívala do skla, seskočila s truhly, přejela rukou zástěrku, teď se vzpřimila — Zvuk jí umkl na rtech a začervenala se.

Pelíšek se smál, ale nehnul se.

Děvče nevědělo, co si počítí. Ale pak vzpamatovavši se spustila přísně:

„Co tu chcete?“

„To na přivítanou, Liduško?“ ptal se vesele voják a podával jí ruku.

Děvče vykřiklo. —

Stará Bára, těžce oddychujíc zastavila se na prahu prostřední světnice a lekla se velmi. Ta mladá sojka stála ve dveřích s vojákem!

Sotva se tu ohřál a již loudí — toť, jak pak by byl z jiných. Ale Lidka! Řekla jí hospodyně, aby se nahoře schovala, a hle, už má známosti!

Stará služka nevěděla, jak do toho.

Ráda by něco děvčeti i vojáku řekla, ale bála se.

Pelíšek se hlasně zasmál, když jí tak divně tvářící se viděl, a Lidka mu pomohla.

„Kolíbala bába čerta
na pařeze vrbovým —“

zaspíval pojednou, a Lidka přistoupivši k ní chytla ji za rameno:

„Co pak ho neznáš — Václava Pelíškova, co se u nás učil?“

„I ty — vždyť jsem si hned — že jsem tě hned nepoznala — a nezapomněl mne zlobit — ale — ale — jaký hezký voják — ty šibeničníku — a ještě jsi takový pokušitel — no nezlobte, pane vojáku — a ví-li to paní matka — vidíš — pan otec — chudák na pravdě boží — vždycky říkával — že z tebe nic — ale pro pána! A tys ho poznala — kdo by si pomyslíl —“

Když ani Bára ani Lidka nešly, odebrala se mlýnářka sama nahoru a jako by s nebe spadla, když uslyšela ty noviny. Ten klučík učenník jak vyrostl a jak se změnil za ta léta, co ho neviděli!

„Ale kamarádi nic nevědí —“ dodal Pelíšek, když byl nejnmutnější vysvětlení podal; „však když to nevědí, nemusíme jim to ještě povídat. — Stěhulovi ještě, ale tomu —“ Sešli do světnice.

Slunce zapadlo. Sekota a Stěhula, když se posilnili, natáhli se na postele ve světnici, jež jim Bára odestlala. Prve než třetí ležení na zemi pro Pelíška připravila, usnuli oba a spali spánek rekovský.

Když Bára poklidila, vyšla na dvorek, kde pod starým jasanem, v rohu mlýna stojícím, seděly hospodyně s Lidkou, majíce Pelíška uprostřed. Stařena přisedla k nim.

Hospodyně ptala se dvakráte po stárkovi, ten však jako by vlezl do koše. Co vojáci přišli, ani se neukázal; i večeri si dal do šalandy přinést.

Byl letní večer, nebe jasno, vybráno; lesy zahalily se šerem. Klidno, ticho. Kola z temna klapala, a s palouku ozývalo se crkání koníčků.

Takové chvíle pěkně se vypravuje i naslouchá. Pelíšek vypravoval o svém osudu, o vojně i o světě. Setmělo se již, když na dvorci hovor utichl.

Pelššek sladce odpočíval na vystlané podlaze, modlíc se usnula Bára v kuchyni.

Na komoře však bylo slyšeti tichý hovor obou sester, k nimž vkrádala se zář plného měsíce.

Tou chvílí vyšel zadem stárek ze mlýna a přešel přes úzkou lávku zmizel ve stínu spícího lesa.

III.

Jako zarosená jahoda svěží vstoupila Lidka ráno do velké světnice, majíc ještě vlasy navlhly a právě přičesány. Na mladé, čerstvé tváři nejevila se ani chmurka starosti.

Sotva že na prahu stanula, dala se do hlučného smíchu, hledíc k oknu, kdež spatřila cosi nevidaného.

Na dlouhé lavici seděl okročmo napolo přístrojený desátník Sekota, maje nějakou bílou plachetku okolo krku přivázanou. Za ním podobným způsobem seděl Stěhula bez plachetky, rovnaje svému představenému cop. Touž službu prokazoval Stěhulovi Pelššek na konci lavice za starším druhem sedící.

Starší, povážnější člověk by se smíchu neubráníl, zvláště když by Sekotu v tom bílém ornátku s hlavou nachýlenou uviděl, natož Lidka, ta „straka“, „sojka“, jak jí Bára říkala.

Sekota pozvedl hlavu a hrozně se zamračil na mladé děvče. To však nezaleknuvši se přistoupilo k Pelškovi a smějíc se nabídla se, že mu hlavu připraví.

Sekota ji však zkrátka odbyl, aby se nepletla, čemu nerozumí, tu že není jen tak, to že musí býti podle předpisu.

Lidka pohlédnuvši na starého mrzouta úkosem odešla do kuchyně majíc hlavu vzpřímenou.

Od té chvíle nepředli spolu dobrou přízi.

Sekotu mrzelo, že takové vyžle se ho neleklo, ano vzdorovati se odvážilo, a Lidka, již od včerejška mu nepřejíc, nechtěla mu prominout, že ji tak zař hanbil.

„Jsme na kordy s tím kuřátkem!“ zasmál se postupně Sekota, když odpoledne se mu Lidka schválně vyhnula.

„S kým ty vyjdeš!“ pomyslíl se Stěhula vše čerstvě nabílený fráček s červenými výložky na bidlo.

Lekavá, bázlivá mlynářka, uslyševši žalobu své mladší sestry, nabádala ji, aby se mírnila, že to je voják, že takovému musí se v lecčem ustoupiti, zvláště ženská. Nedá si prý voják ani od rychtáře říci, natož od takového děvčete.

Než Lidka měla své rozumy.

Ženské ve mlýně poznaly své hosti záhy svým pozorováním, zvláště pak vylíčením Pelíškovým, jenž bývalé paní matce své i sestře její, s kterou si před lety, uče se v Pekelském mlýně, hrával a ji škádlil, dost o svých kamarádech vypravoval, aniž tito měli jaké o tom zdání.

Nejraději mluví Pelíšek s Lidkou. Mlynářka nebyla tak od řeči a při tom nemohl přece zapomenouti, že bývala jeho velitelkou, „panímámou“.

S Bárrou se také někdy dal do hovoru, ale to jen tehdy, když ji chtěl poškádliti.

„Žilky kalé v něm není, v tom luciperu; je v tom bílém kabátě zrovna takový, jako když prach ve mlýnici smetal —“ řekla stařena mlynářce.

Pelíšek, všecku zbroj se vycídív, vyšel ven na břeh pod břízy a javory, odtud zabloudil do lesa, aby navštívil stará, známá mu místa.

Když se pak toutéž cestou vracel, zastal na travnaté stránce Lidušku; žala trávu.

Lesklý srp přestal se ve trávě míhati; děvče vzpřimivše se vítalo úsměvem starého známého.

„Dobře, že jdeš, Václave — řekni mně jen, čím to je, že ten vousáč má dvě jména? Ty mu říkáš Stěhulo. a prve volal na něj Sekota: Pospíšile!“

„A to má takovou přezdívku. Jmenuje se Pospíšil, a slouží už na dvacátý rok. Víš, rád pije, a když se napije, dělává hlouposti. Byl takovým panem jako je Sekota, ale uřezali mu hvězdy a knoflíky; když s ním nemohli obstát, vrazili ho k jinému regimentu, od toho zase k jinému a tak se stěhoval od regimentu k regimentu, a proto mu přezdělí ‚Stěhula‘.“

„A nezlobí se proto?“

„Někdy —“ Najednou, jako by Peliška něco napadlo, zasmál se.

„Čemu se směješ —“

„I jen tak — vzpomínám, jak jsme tu oheň zatopili a kradená vejce vařili víš, jak nebožtík pan-táta na nás přišel —“

V tom ozvalo se od mlýna hlasité volání. a ze stínu vystoupil Sekota všecek vyzbrojený, volaje jménem Peliška.

„I pro pána — snad nepřišel rozkaz —“ Mladý voják spěchal k stavení.

Za stavením u potoka stála mlynářka se stárkem. Byl to mladý muž statné postavy, tváře příjemné, ale nyní zakaboněné.

„Proč pak se, Vlčku, nám vyhýbáte, proč pak nepřicházíte do světnice?“

„Však mne znáte, panímámo,“ odušil stárek vlídně, „že se vám nevyhýbám, a také přijdu do světnice. Ale s těmi vojáky nerad se vidím — já bych se mohl zapomenout, a kdož by to odnesl, nežli vy —“ vymlouval se. Zvláště s tím tím bychom se

brzy srazili," ukázal rukou na Sekotu, jenž s Pelíškem proti potoku se ubíraje k lesu zacházel.

„Kdyby nebožtík byl živ!“ povzdychla mlynářka.
„Ale takhle, co svede ženská!“

Uvnitř se ozval křik a hlasité Bářino volání
„Co se zas děje?“ Hospodyně rychle se otočivši chvátala do světnice; stárek šel za ní volným krokem.

Jeho stárkování si mleči i mlynářka chválili. Byl spořádaný člověk a stálý. Žádný stárek tu v Pekelském mlýně dlouho nevydržel. Ne snad, že by tu zle bylo, ale každému se zastesklo. Přišel-li na jaře, vypověděl na podzim, nejdéle vyčkal do jara, a pak pospíchal z toho zakletého mlýna, jak mu říkali. Vlček však tu byl už nějaký čas za nebožtíka a po jeho smrti zůstal, nezmiňuje se ani slovem, že by měl jen pomyslení, aby odešel. Ba podobalo se, že se mu v té samotě jak náleží líbí.

Byl svědomitý, pracovitý, dbalý. Lidé v okolí říkali, že snad myslí na mlynářku a mlýn, a že by to mlynářce opravdu na škodu nebylo.

Když do světnice vstoupila, spatřila divné věci.

V rohu u peci stála Bára všecka vyděšena, upírající prosebně oči své na Pospíšila Stěhulu, jenž před ní stál rukama hněvivě mávaje a prudkým hlasem mluvě. Vousy pod nosem se mu jen ježily, a šedivé oči sršely.

Bára shlédnuvši mlynářku prosila ji, aby jí pomohla; než Stěhulu nebylo snadno ukonejšiti.

„Vždyť já nic zlého nemyslila — já nic nevěděla — že byste se, pane vojáčku, proto zlobil —“

„A kdo ti to napískal?“

„Václav — Pelíšek — prve než odešel, přiběhl — a povídá, že vy rád máte, zeptá-li se kdo vás na metál — což já hloupá —“

„Zase už — ani slova už — ty víš — co to metal —“

Lidka, jež se právě vrátila domů, byla vydatnější podporou Báře nežli ostýchavá, bázlivá mlynářka. Mladé děvče jalo se starému vojákovi domlouvat, jej konejšit, až konečně hněv jeho chladl; vida strach ženských, jaký způsobil, konečně se umínil, až huče odešel.

Bára dosud polekaná vypravovala, jak se věci udály.

„To ten luciper, ten Václav — pošeptá mně: „Báro. až odejdeme, zeptej se Pospíšila, proč nenosí metal, žes slyšela, že má zlatý, — že bys ho ráda viděla. aby ti ho ukázal —“ Já starý bloud — jdu — Stěhula leží na lavici u peci — zdálo se mně sice, že je nějak mrzutý — ale nedalo mně. Sotva se zeptám, vyskočí, jako by ho šidlem bodl — a tu ta bouřka, div se do mne nedal —“

„I ten —“ pomyslíla si Lidka — „to ho na stráni napadlo, to, a ne jak jsme vejce vařili. Však mlč,“ dodala hlasitě, „však my si ho udobříme —“

IV.

Na večer vrátil se desátník Sekota z obhlídky. Obsádka, kterou doma zanechal, Stěhula, neoznamoval, že by se co důležitého přihodilo; byl však nad obyčej podrážděn a mrzut, tak že Sekota právem domnívati se mohl, že se něco přihodilo. Byl však sám zamyšlen. Pelíšek v duchu se usmívaje vyrozuměl ihned, jakmile Bára a pak starý jeho druh se na něj podívali.

Začal na Báru mluvit, ta však se od něho odvrátila. S Pospíšilem ani nezačal. I Lidka mu po-

hrozila, a panímáma mu také řekla, že takhle by starou ženu zaváděti nemusil.

Nejprve Lidka se udobřila, a to proto, že přemohla ji zvědavost.

„Ty,“ ptala se Pelíška, „proč se Stěhula tak zlobí?“

„Víš, Stěhula je chlapík. On už dávno slouží a před lety, to jsem já ještě nesloužil, to jak ta dlouhá vojna byla, vyznamenal se v bitvě tak, že za to dostal na prsa metálek. Tenkrát byl ještě mladý. Vyvedl tedy něco znamenitého a za to tu velkou odměnu. Ale on je dopilkuba. Jednou se dal do pití, nevím, kde to zrovna leželi, a pil a pil, až všechno propil, a když se do kasáren vrátil, byl zlatý metál ten tam. On sice říkal, že ho ztratil, ale on ho propil.

Hryzlo ho potom tuze, nebo si na něm mnoho zakládal, ale bylo už pozdě. Proto po dnes chytne ho vždycky zlost — ačkoliv ho ztrafil — ale u žida —“ A Pelíšek se zasmál.

„A Báře pořád v té zlosti křičel: Ty si myslíš, že jsem sprostý voják — Tím, čím je ten otruba Sekota, tím jsem byl dávno před ním — a ty se mnou tak?“

Mladý voják se znova vesele zasmál.

„To je pravda, Stěhula také nosival lískovku vedle šavle, a to zase jen pro svou chytrost a udatnost. Jednou, ale to už ten metál neměl, byli proti nepříteli, a on byl daleko na přední stráž, sám a sám. U lesa, už na straně nepřátelské, viděl hospodu. On vidět hospodu a nejit tam! Mohl tu sklenku životem zaplatit, anebo aspoň zajat ho mohli — ale žízeň. Šel, přiloudal se a viděl tam tři nepřátelské vojáky, a jeden byl z nich oficír. A co Stěhula nevyvedl? Zajal je všechny, napil se a přivedl je

do tábora. Ten zajatý officír byl nějaký chlapík a proto si myslil Stěhula, že dostane metál. Těšil se na něj, byli by se mu přestali smáti. A také, pane, zavolali ho před nejvyššího, nějakého vojvodu, a ten poklepal Stěhulovi na rameno a řekl: „Bravo, synu, jsi desátníkem!“ Do Pospíšila jako by z čista jasna — pomátlo ho to tak, že se ani nepoděkoval a mrzut odešel a stranou si zlost nadávkami vylil. On chtěl metál, a udělali ho desátníkem! Ta šarže ho soužila a zprotivila se mu tak, že pil a vyváděl hlouposti a tartasy tak dlouho, až mu hvězdy uřezali. Od těch dob chodí bez metálu, a je jako našinec.“

„Vidíš, jak jsi, Václave, zlý! Mně je ho teď líto —“

„Nelituj ho a raději mu obstarej nějakou dobrou — to mu spíše posloužíš —“

Venku kvapně se tmělo, neboť černé mraky nad údolím valem se kupily.

Pelíšek a Lidka, stojící dosud venku na prahu, odebrali se do světnice. U stolu seděl Sekota a večerel. Mlynářka kuřila něco u kamen, a Stěhula, sice již vyhněvaný, ale dosud zamračený, ležel na lavici a hleděl ven na dvorek, kde kvočna svolávala a sháněla svá mláďata. Koruny stromů kol se klátily u větru. Kol oken mihli se bleskem bílí holubové domů chvátající.

Děšť byl na spadnutí.

Sekota dojezdil a obrátil se vážně po mlynářce.

V tom zpozoroval stárka, jenž přece jednou ve světnici se ukázal. Zasedl si do šerého kouta na nízkou stolicí a kouřil.

„Mlynářko,“ začal Sekota, „byli jsme dnes na obhlídce. U lesa za potokem viděli jsme něco jako hrob. Je to hrob, třeba Pelíšek říkal, že ne — ten vždycky naschvál odmlouvá. Kolem jsou houštiny

a z těch je vidět kus otesávaného dřeva, jako by to byl zbytek starého kříže —“

„Je to hrob, je to kříž —“ ozvalo se z kouta, kde stárek seděl.

Sekota neočekávanou odpovědí tou se zarazil. Pak ale vyjel:

„Tebe jsem se neptal. Mlč! Mluvte, mlynářko!“

Vlček vypustil hustý kotouč dýmu a neodpověděl. Mlynářka lekla se té prudké odpovědi vojákovy a ohlédla se po stárkovi, v jehož dýmce uhlíčky silně zahořely.

„Mluvte!“ poroučel Sekota.

„Povím vám tolik, co vím —“ začala mlynářka. „Ještě líp to ví Bára, povím, co ona často vypravovala.“

Sekota obrátil se nyní zcela k mlynářce, jen Stěhula sebou nahnul. Ležel líně, nedbale, jako by si ničeho nevšímal.

V tom vstoupila Bára do světnice.

„Pane kaprál, Bára to poví; ta to líp zná než já, byla toho času tu ve mlýně —“

„Tak už —“ zahučel Sekota.

Mlynářka vyzvala stařenu, která po některých okolcích usednuvši na špalek u kamen, jala se vypravovati:

„Když ta sedmiletá vojna začala, bylo tu všude zle a mnoho strachu. Prušáci byli lidem od dřívějších let známí a každý se jich bál. My tu v pekelském mlýně bývali ještě dost šťastni. Někdy bylo ve vesnicích kolem vojska jako mlhy, a tu u nás ani nohy. Ale někdy se nám jich tolik nasypalo jako kobylek. Jednou v noci dostali jsme divné hosti; to ještě hospodařil nebožtíka pantáty otec. Před mlýnem bylo slyšet hlasy, a také světla zaplápolala;

byla tenkrát tma, že by ji krájet mohl. Všichni jsme se probudili a vyběhli ven. Na dvorečku přede dveřmi viděli jsme vojáky; z nich čtyři právě postavili nosítka na zem. Vedle nich stál nějaký mladý oficír a za ním držel jiný voják koně za uzdu. Ten oficír zavolal nebožtíka pantátu stranou a dal se s ním tiše do řeči. Pak se vrátil k těm zastřeným nosítkům, odhrnul záslonu a mluvil tam s někým potichu. Vojáci odešli do světnice, koně zavedli do stáje a pak vystoupila z těch nosítek nějaká paní v dlouhém plášti a ve tváři zastřená. Oficír jí podal ruku a pantáta mně prikázal, abych jim posvítila a zavedla je nahoru do sedničky. Nebožka panímáma šla s námi.“

Venku zahlomozil vítr a šlehl první těžké krůpěje dešťové na okno.

„Bože, lidičky, jak živi jste takovou ženskou neviděli, a do smrti takovou nevidím. Ta cizí paní sňala plášť a tu kuklu s hlavy, a my jsme si ji mohli s panímámou dobře prohlédnout. Nebyla velká, ani malá, ale vyrostlá jako mladý stromek a útlá — panské dítě! A mladá byla ještě, mladičká, tak že jsme si s panímámou povídaly, jak ten její pantáta mohl dovolit, aby se v tom věku vdala. —

A krásná byla! Myslíla jsem, že jen takové jsou na obrazích svatých, ale ona byla — Bože mně hříchy odpusť, jako nějaká svatá. Trochu bledá, ale to jí právě slušelo. A když se na člověka podívala — ty její oči!

Byla jistě z nějakého vysokého rodu, nebo byla po pansku ustrojena. Vlasy měla napudrované, a v nich nějaké perličky a na prstu se jí blyštěl zlatý prsten s krásným kamínkem. Ale ten mladý oficír byl také krásný a mladý. Velký, zrostlý, tvář hladoučkou jako panenka, ale jinak statný — a měl tu

slečinku nebo paničku tuze rád. Bylo to vidět, že by ji na rukou nosil. Mluvil s ní tak laskavě, a ona se na něj usmívala a odpovídala mu —“

„Jak, německy?“ ptal se desátník Sekola.

„Já sice německy nerozumím, ale nebylo to německy. Pantáta povídal, že to nejspíš francouzsky, jak už vrchnosti hovořívají —“

„Co tu chtěli ve mlýně?“ — ptal se znovu Sekola.

„Toho se nikdo nedověděl. Nebožtík pantáta říkal, že v tom něco je, že se skrývají, a že ji asi ten oficír unes'. On, pantáta, sice věděl víc, ale nepověděl —“

„Byli tu dlouho?“

„Ne, jen přes týden. Zůstávali skoro pořád nahore ve světničce. Někdy si spolu vyšli ven, a tu obyčejně sedali tam na stránce u lesa pod javory, nebo šli dolů k řece, někdy proti potoku a tam pod olšemi usedli.

Vodili se za ruku jako děti, a když měli přes potok přejít, vedl ji tak opatrně, že nám to až k smíchu bylo. Ale co taková panská dcerka, není tak zvyklá jako našinec! Mně vždycky připadala, když jsem se na ni podívala, jako holubička.

Jednou ten oficír dal si osedlati koně a odjel. Viděla jsem, jak se spolu loučili, jako by na vždycky se rozcházeli. Ti se měli rádi!

Když odjel, byla ta jeho milá, nebo panička tuze smutná. Nevyšla ani přes práh, jen často u okénka ji bylo vidět. K večeru vzala si plášť a vyšla k řece, jemu naproti, ale vrátila se sama. Bylo na ní znát, jaké má starosti, jak je jí smutno. Už byla noc, a ten oficír ještě nejel. Byla jsem právě před stavením a napadlo mně podívat se nahoru. Měsíc jasně svítil. U otevřeného okénka viděla jsem tu paní —

dívala se v tu stranu, kterou ráno milý odjel. Najednou zadusaly podkovy, pak ukázal se kůň a rejthar. To jste měli vidět, jak ta mladá od okna odskočila, jak se schodů sběhla až na dvorek, jak se chytli do náručí. —

Svítila jsem jim na tmavé schody, ale to neviděli a zapomněli, že ste na ně dívám. On ji více nesl než vedl a líbal ji na čelo, na tvář a celičkou ji zlíbal. Druhého dne ráno šli pod javory, pak zase k potoku pod olše a když přišli domů, přinesla si ta mladá jako vždycky plnou hrst lučních květin. Ale odpoledne dali se do skládání, a oficír pantátovi oznámil, že zítra odjedou. Nahoře ve světnici vždycky dlouho do noci svítili. Ale toho večera brzo shasili. My také ulehli. Najednou, bylo pozdě na noc, ozvala se stříelná rána a ta nás všechny probudila.

Zapomněla jsem říci, že ten oficír vždycky na večer rozestavil tři vojáky jako na stráž. Jak ta rána se ozvala, nastal ve mlýně hluk a zmatek. Vojáci chytli své pušky a spěchali proti potoku k lesu, kde vystřelili. Viděla jsem tu mladou paní na smrt bledou, jak se oficíru na krk zavěsila, jako by ho pustit nechtěla. On však se jí vymkl a letěl za vojáky. Ta jeho milá chtěla za ním, a panímáma i pantáta měli ji co držet; nebo jak ji mohli pustit, když se tam střílelo jako v nějaké bitvě. Nebožtík váš muž, tenkrát ještě svobodný, vytratil se ze mlýna a všecko viděl.

Ta patálie dlouho trvala. Co strachu jsme poměli.

Stáli jsme za mlýnem v olšínách u potoka a dívali se k lesu, kdež každou chvílku blýskaly se tmou ohnivé rány. Ta krásná cizí paní, jen na polo oblečená, stála mezi mnou a nebožkou panímámou. Ne-

plakala, ale třásla se a přes tu chvíli volala třesoucím se hlasem: Emil! Emil!

Pamatuju se na to dobře, to jméno mně nikdy nevyšlo z hlavy. Pak zase mlčela, pak sebou trhla a chtěla tam do té bitky. Střelba se vzdalovala, zacházela k lesu, až ještě několik ran odtud se ozvalo, pak bylo ticho. To již by jí nikdo nezadržel. Běžela tam a my za ní. Měli jsme ji rádi, nebo byla tuze hodna a laskava, a bylo nám jí také líto. V tom také pospíchal někdo od lesa; byl to ten pan oficír. Měli jste vidět, jak k němu skočila, jak ho prudce kolem krku vzala a tak mu na prsou visela. Brzo na to vrátili se vojáci, dva z nich byli postřeleni, a mužští přinesli ze mlýna lucernu a smolné louče. Teď jsme všechno přehlídlí.

Na zdupané trávě ležel jeden z těch, co chtěli mlýn přepadnout, zabitý. Byl to nějaký oficír a té paní asi známý, neboť když mu posvítili do tváře, vykřikla nějaké jméno a odvrátila hlavu. Ten její odvedl ji do mlýna. Vojáci zakopali toho zabitého na tom místě a nebožtík pantáta dal později sekymníkovi utesat kříž a ten tam u hlav postavili.“ —

Bára se zamlčela.

„A co ten oficír a ta jeho?“ ptal se desátník.

„Ještě té noci vydali se na cestu. Pantátovi dobře zaplatili, já dostala od oficíra dva dukáty, a od té jeho paničky krásný, hedvábný šátek. Více jsme o nich nikdy neslyšeli.“

„A kdo byli? Což vám ti jejich vojáci nic nepověděli?“ ptal se Sekota.

„Vojáci neuměli česky. Nebožtík pantáta jen tolik pověděl, že to byl nějaký hrabě a ten že tu slečinku unesl. Ten zabitý, co je stíhal, byl prý její zaslíbený ženich, ale toho ona nechtěla. Tolik se povídalo.“

„A jak se jmenoval ten hrabě?“

„To nevím.“

„A neptal se a nepátral už potom nikdo dále po nich?“

„Ne — nebožtík pantáta měl strach, že bude mít nějaké opletání, zvláště k vůli tomu zastřešenému. Ale jak toho nešťastníka hlinou zasypali, ani kohout po něm nezakokrhal.“

„Za to se hlásí sám,“ ozvalo se ze šerého kouta, kde stárek seděl.

Sekota tentokráte se na stárka neobroukl, ale pohlédl na mlynářku tázavě.

„Fovídaží,“ promluvila mlynářka, „že tam u toho hrobu, jak se mu říká ‚ženichův‘, straší, že časem ten mrtvý na hrobě sedí, nebo kolem obchází.“

„Je pravda,“ dodala Lidka polonahlas, „co tu byli stárkové, každý povídal, že ho viděl, a Bára taky, vid’?“

„Inu — však tady Vlček by mohl také něco mluvit —“

„Eh —“ vypjal se desátník sebevědomě, „to jsou tlachy, a jestliže toho pana ženicha uvidím, povím mu, aby zůstal raději ležet, sice že ho —“

Stěhula zakašlal.

Venku se dalo zatím do deště. Proudý jeho větrem hnané šlehalý do okon, až rachotila. Košatý stromy hučely, a hustolisté, mladé olše prudko se klátily. —

Najednou zabušel někdo na okno prudce třikráte za sebou.

Všichni se zarazili.

Pelíšek sebou trhl, Stěhula se povztyčil a Sekota byl, jako by ho někdo z nenadání uhodil. Hleděl zaraženě, upřeně na okno, kdež podivné znamení se ozvalo. Bára se pokřižovala, mlynářka pohlédla

udiveně na Lidku, kteráž ihned, jak zabušení uslyšela, povstala.

„Ženich se hlásí,“ ozvalo se potupně ze šerého kouta, kde stárek seděl. Hlas jeho byl temný, a nyní v tu šerou chvíli, v čas deště a větru, zněl vpra-podivně.

„Pozor!“ komandoval Sekota povstanuv. „Pelíšku, vzít pušku, kašket a jít to vypátrat.“

Stěhula suše, jako pro sebe se zasmál a mladý voják učinil, jak mu přikázáno.

Vrátil se až za hodnou chvíli, všecek celý promoklý.

„Ani stopy, ani slechul“ oznamoval.

„Hm — tof divno, snad to vítr zabušil —“ mnil Sekota.

„Ó ne — já viděl pěst, nebyl to vítr,“ doložil Stěhula klidně. Pelíšek ohlížel se po Lidce, té však už ve světnici nebylo. I Bára odešla, pak mlynářka, i stárek zmizel.

„Měli bychom to vypátrat —“ mnil Stěhula, „a podívat se tam ku hrobu.“ Řekl to nějak zlomyšlně.

„Prší tuze — a pak — kdož ví — jsou to tlachy, strašpytlové —“ odpověděl Sekota. Přistoupiv k oknu bedlivě vyhlížel.

Byla tma tmoucí, vítr hučel a déšť rachotil.

V.

Naděje Pekelské mlynářky se nesplnily.

Doufalať, že ta nemilá obsádka na dlouho nezůstane; záhy však seznala, že není ani pomyslení, aby odtáhla. Vojáci začali už domácněti. Pelíšek byl beztoho jako doma.

O tajemném zabušení na okně nebylo už veřejně žádné řeči, jen Sekota se mlynářky stranou tázal, zdali to už někdy ve mlýně pozorovali.

„Slyšela jsem o tom, ale už dávný čas se to neozvalo.“

Když se o tom pak stárkovi zmínila, že se dešátník ptal, ušklíbl se Vlček a nevlídné slovíčko zahučel. —

Stěhula nadělal málo řeči. Měl-li pokdy, ležel buď na lavici, nebo venku odpoledne pod olšemi v trávě, kouřil nebo spal. Bylo patrné, že se velice nudí. Byl mrzut, zvláště Pelíškovi a Báře neodpustil. Nejraději ještě viděl Lidušku a snesl její čtveračení. Kolem té čiperné veverice otáčel se pořáde Pelíšek. Byl jako její stín. Žertoval s ní, laškoval, škádlil ji a ona mu splácela rovnou měrou.

Někdy už také mladý vojáček začínal vážněji, obcházel řečí a bylo zřejmo, že míří někam jinam. Ale Lidka jako by mu nerozuměla. Vždycky obrátila řeč, a vždycky byl konec všeho její zvonivý smích, takže veselý hoch se zarazil a rozpaky nevěděl kudy kam.

Největší však změna udála se s velitelem Sekotou.

Přibyl do mlýna zpupně, zhurta, byl první čas přísným, až hrubým, jak už bylo jeho přirozeností, ponenáhlu však, vlastně nenadále, změnil se velice velmi. —

Proměnu tu hlavně mlynářka znamenala. Byl na ni čím dál tím laskavější, ba někdy až zažertoval.

Z počátku si ve mlýně tuze neliboval a zlobíval se jmenovitě na hluk a rachocení, jež často mu nedalo dlouho usnouti. Ale Sekota byl člověk otužilý; s hlomozem' se za nedlouho tak spřátelil, že až si

mlyna všimati počal. Líbilo se mu staré, zachovalé stavení, pila, dobré stroje, počítal, že za pokojnějších časů zajisté mnoho mletí a na pile mnoho práce, neboť všude jevil se dostatek, ba blahobyť. Všiml si dvorečku, chléva, v něm koně a tři pěkných krav a tolika též koz, za obhlídky nemohl přehlédnouti palouk a blízký les.

A když po obědě leže na lavici kouřil, upíraly se jeho oči, jako kouzlem nějakým přivábeny, na majitelce všech těch věcí, které se mu zalíbily.

Díval se, jak mlynářka buď něco zašivala, prádlo nebo nádobí rovnala, pozoroval její hezkou tvář, bílé, ještě svěží hrdlo, obnažené, plné rámě, všiml si, jak je na nohy hbitá jako nějaká mladice, a v divné pohřížoval se myšlení, až zapomněl na vše kolem, jmenovitě na Stěhulu, jenž také tak rád si hováral a z pod přimhouřených víček na ten svět kolem se díval. —

Jednoho odpoledne vyrušil náhle, když mlynářka ze světnice odešla, desátník Sekotu touto otázkou:

„Viď, Sekoto, byla by to žínka?“

Sekota sebou zavrtěl.

„Ty ji chceš!“ spustil Stěhula na novo.

Desátník sebou trhl jako bodnutý, a tvář jako by potemněla.

„Kdo ti to řekl?“ odušil zprudka a nemohl se dobře na Stěhulu podívat.

Stěhula se zasmál.

„Bloude, což to nevidím?“

„A co se směješ — což by to bylo nemožná?“ odvětil Sekota sebevědomně.

„I ano — možná, možná, ale někdo by ti mohl škodit.“

„A kdo?“ tázal se kvapně desátník.

„Stárek.“

Sekota se nuceně zasmál. „Ten, ó toho bych se nebál.“

„I pane, je mladší než ty, a to u ženských je mnoho.“

„Ale já jsem císařský muž a —“

„Kaprál — to je taky něco, pravda.“

„Ale vždyť mně ani nenapadlo, marná řeč.“

„Tím líp pro stárka.“

„A míníš opravdu, že myslí na mlynářku?“

„Zdá se mně.“

„A ona?“

„Nevím, nemyslím však, že by jí do oka padl.“

„I vždyť by se ani nechtěla vdát —“ mínil Sekota; ale Stěhula dobře mu rozuměl, že vyzvídá.

„Každá ženská se ráda vdává; třeba dvakráte ovdověla, chutě třetího muže vezme.“

„To je pravda, a mlynářka jest dosud mladá.“

„Zdravá, hezká, hm, pane, byla by to ženuška.“

Starý pěšák kroutil si kníry, jako by se chystal na hubičku. —

Za pilou vybíhal travnatý půlostrůvek utvořený obloučkem potoka, v jehož čisté, rychle tekoucí vodě olše se shlížely.

V osamělém tom místěčku setkal se stárek Vlček s mlynářkou, která se vracela od potoka, nesouc košík prádla.

„Jdu se vás, panímámo, optat, jak s paloukem. Myslíl bych, že by už bylo na čase.“

„To by dnes mohla Bára zjednat sekáče.“

„Není třeba. Ráno se dám sám do toho, vždyť to zmožu.“

„Ale to není vaše práce —“ odpověděla mlynářka vlídně děkujíc laskavým pohledem.

„Vždyť to rád dělám.“

„O pomahače při vožení nebude zle... Pelišek už Lidce pomůže.“

„Třeba při sušení a hrabání,“ usmál se Vlček skoro uštěpačně.

„Také jsem si toho všimla. Je pořád u ní, skoro se mně to nelíbí.“

„A proč? Myslíte, že ji má rád?“

„To jako by už bylo!“

„Není divu.“

„O to není — ale jenom — jestliže Lidka —“ Vlček se usmál.

„Nebojte se, panímámo, ten se tu nepřižení.“

„Ale vždyť s ním čtveračí, ráda s ním hovoří.“

„Pro to! Vždyť je starý známý; ale věřte mi, ten jí neudělal a neudělá.“

V tom ohlédnuv se kvapně dodal:

„Musím nasypat. Tedy ráno!“ a otočiv se vběhl pod pílu, aby tudy se do mlýna dostal.

Sotva že za křovinou zmizel, vystoupil zpod píly Sekota, kterého byl stárek zahlédl. Mlýnářka se zarazila shlédnuvši vysokého vojáka, jenž vážně jako krocan se blížil a divný úsměv na svá široká ústa loudil.

„Vyrušil jsem, vyrušil, není-li pravda?“ začal Sekota pořád se usmívaje.

„I ne — pane.“

„Viděli jsme, viděli, sami dva pod olšinkou.“

Mlýnářka se zapálila.

„Mluvili jsme o hospodářských věcech.“

„Ano, ano, o mlýně, není-li pravda?“

„Není — O seně jsme mluvili. Stárek povídal, že čas na otavu.“

„Ah tak — ovšem, díval jsem se dnes dopoledne, tráva jako brčál a hustá jako kožich. Já jen tak myslil, chtěl jsem vás jen poškádlit. Vždyť já

vím. Kam pak, tak mladá, hezká a takový zamračený kalous!“

„Ale jinak hodný a starostlivý!“

„Jak pak by ne?!“ zasmál se Sekota. „Proč by nebyl?!“

Mlynářka jsouc na rozpacích zvedala košík se země. Než se nadála, shýbl se už Sekota a podal jí nádobu. Hospodyně byla všecka udivena. Ten lenošný, pánovitý desátník, jemuž z počátku dost pohodlí nemohli udělati, ten jí tak ochotně pomohl!

Měla se k odchodu. Sekota také mlčel, až najednou začal:

„A co ta pila? Stojí — něco poroucháno?“

„O ne — ale touhle dobou.“

„Kdyby bylo, spravím, rozumím tomu. Někdy jsem provozoval tesařství i sekyrnictví, a kdyby něco ve mlýně bylo, snadno bych se do toho vpravil.“

„Pozdrav pán Bůh,“ děkovala mlynářka, nechápajíc tak neočekávané řeči. „Stárek se také vyzná v sekernictví, on si všechno sám spraví —“

Sekota se hněvem zapálil.

„Hm, hm — taky dobře.“

Zatím došli ke mlýnu. Sekota však nešel s hospodyní do světnice, ale ubíral se volným krokem ze dvora všecek mrzutý.

„Však já mu —“ hrozil v duchu, myslíc stárka.

Když byl prve s mlynářkou z půlostrůvka odešel, vstoupil tam z husté olšiny Stěhula. Na levou tvář jeho spánku vytláčila tráva, na které byl za houštinou ležel, červené proužky.

Ležel tam, a již dřímal, hovor však stárkův jej probudil, tak že pak i Sekotu vyslechl.

Starý voják nehněval se, že byl ze spaní vytržen; byl spokojen.

Sekotovi dobře porozuměl, tušil a pak i vyzvěděl, kam myslí, že by rád za mlýn a mlynářku svlékl i tu desátnickou uniformu, kterou měl nade všecko.

Stěhula, ač se důstojnosti své vlasně sám zbavil, žárlil přece na Sekotu, kterého si nikterak nevážil, a to zvláště pro jeho pýchu a vypínavost. Často musil od něho leccos překousnout a zvláště mu nemohl zapomenouti, jak ho tím metálem před mladšími kamarády bodl. Proto také Stěhula i Peliška tuze v lásce neměl, a to tím spíše, když Pelišek dle jeho mínění byl ještě chasníkem, nezkušeným vojákem, ba rekrutou. —

S půlostrůvka zašel si rovnou cestou do šalandy, kdež zastal stárka na pytlích sedícího. Bez okolkův usedl proti němu.

„Poslouchejte, Vlčku, rád bych s vámi slovíčko —“

„A co?“

„Byl jste teď za pilou, s mlynářkou —“

„Byl. Co vám do toho?“

„Jako vám. Víte-li, že po vás tam také Sekota byl?“

„Vím, zahlédl jsem ho.“

„Myslíte, že tam jen tak, maně, šel —“

„Nevím.“

„Víte! Šel tam jako vy — za mlynářkou —“

Stárek hleděl jako udivený do zvětralé tváře starého vousáče a usmál se. „Nic se nedělejte —“ pravil Stěhula. „Nevíte-li, tak jsem vám to řekl.“

„Možná, že on šel za mlynářkou, ale já —“

„No, dobře, nechme toho. Však se ještě dohodneme. Ale teď o něčem jiném. Slyšel-li jste tenkrát to zaklepání na okno, když Bára vypravovala —“

„Slyšel.“

„Co to bylo?“

„Vždyť jste slyšel, že to tak někdy ve mlýně zatluče.“

„To věřím, ale ne ten mrtvý ženich tam z toho hrobu.“

„Povídají —“

„Nemalujte straky... Nepovíte, taky dobře. Ale druhého dne, časně ráno, šel jsem náhodou tudy, šalandou — vy jste byl asi u kola — a tu jsem viděl, tamhle na té posteli mladíka, chasníka, jenž brzo na to ze mlýna se ztratil.“

„Snad to byl učenník.“

„Zač mne máte? Známi vašeho práška.“

„Byl tu také krajánek, ten brzo ráno odešel.“

„Ah tak, toť něco jiného —“ a Stěhula se usmál.

Vlček mlčel. Starý voják povstav, pravil:

„Nedorozuměli jsme se, není to mou vinou — ale co jsme si tu povídali, nedoví se nikdo, vidíte?“

„Nikdo.“

„Leda mlynářka!“ Stěhula zasmáv se odešel, potřásaje hlavou, až se mu copánek v týle potřásal. Stárek hleděl za ním a vesele se usmíval.

VI.

Druhého dne byl palouk posečen. Tráva, před tím tak svěží a bujně zelená, vadla na parném slunci rychle. Ráno vyjel učenník s trakařem ze mlýna a teprve odpoledne se vrátil. V tu chvíli byla stará Bára samojediná na dvorečku. Stárek něco ve mlýnici spravoval, Lidka, mlynářka i Pelíšek odešli na louku. Sekota někde k lesu si zabrousil a Stěhula bezpochyby někde ve trávě se povaloval kouře nebo dřímaje.

Bára poručila učenníkovi, aby náklad na trakaři pytle m zakrytý do světnice odnesl a pak pro panímámu šel. Tak se stalo.

V rohu na polici složeno ono nevelké břímě, u kterého nyní Bára samojediná stanula. Zakryla je rouchou a čekala na hospodyní. V tom vešel Stěhula.

Zastavil se u prahu a shlédnuv služku, s kterou dosud se nesmířil, zahučel něco, ale pak zamlčev se za chvíli tvář vyjasnil.

Bára, která se ho dosud z bázně stranila, zalakla se.

Ve Stěhulovi stala se však patrná změna. Zapomněl, jak se zdálo, na svůj hněv. Něco zamýšlel, k čemu leččeho potřeboval. Spatřiv Báru vzpomněl sobě, že tato od let tu sloužící žena, spíše již člen a přítelkyně rodiny, v mnohém by mu mohla posloužiti.

V myšlénkách arci Bára neuměla čísti a tak majíc na mysli Stěhulu rozhněvaného cítila nevolnost. Zároveň však jí napadlo, co jí nedlouho po onom bouřlivém výstupu pro ten metál Lidka nadhodila. I užila toho. Ruka její, o něco na polici se opírající, sklouzla dolů a za ní svezlo se plátno.

Stěhula se zarazil jako mladík, když z nenadání spatří čarovnou, luznou vnađu smysly omamující.

Zrudl ve tváři, oči mu zasvítily, polkl na prázdno, oblízl se a pohladil sobě šedé kníry.

Soudek, skutečný soudek objevil se jeho zrakům.

„Co je to, Báro?“ zvolal, ale ne hněvivě.

„Sladkohořká!“ Báře se hlas už netřásl. Cítilať, že Stěhulu okouzli, přemohla. Ten rázem zapomněl na své diplomatické zámysly, na to, čeho se chtěl od ní dověděti.

Mlynářka nechtíc na půl řadě hrábě odhodit a vědouc, že doma nic tak důležitého, leda ten soudek, který na senoseč objednala, nespíchala.

Když za hodnou chvíli se vrátila domů, užasla velmi. Na židli u police seděl Stěhula s roztaženými nohama, máje třírohý klobouk ku pravému uchu posunutý. Tvář jeho byla zardělá, oči se mu blyštěly, a smál se z plna hrdla ukazuje své silné, dosud zdravé a bílé zuby.

Nad ním stála Bára usmívajíc se a přisvědčila vždy, kdykoliv Stěhula na polici uhodiv, ohlédl se po Báře a rukou ve výši mávaje volal: „My jsme alianci! alianci! My jsme —“ a znovu zavlažil jazyk libým mokem, po kterém byl tak dlouho prahl.

Mlynářka pohlédnuvši na soudek a sklenici před Stěhulou porozuměla. Ten spatřiv hospodyni vstal a šel jí nejistým krokem vstříc nesa v ruce sklenici.

„Paní matko, paní maminko, my jsme alianci!“

Myšlenky na svou diplomatickou akci úplně neutil.

*

*

*

Slunce zapadalo. Posečený palouk, z jehož sena jasným vzduchem příjemná vůně se šířila, skvěl se do polovice v zlaté záři paprsků na horu unikajících. Ale již také zakrývaly jej dlouhé stíny tmavého lesa, z něhož vystupovalo navlhle šero, příjemné a občerstvující po parném dnu.

Na stránce chvěla se na kmenech stromů zlato-růžová zář, sunoucí se výš a výše, až míhala se naposled v rozložitých korunách javorů i na skloněných haluzích jemně ševelících bříz.

Tam stanula Lidka, aby odnesla hrábě od rána tam zapomenuté, i šátek, s haluze javorové visící.

I Pelišek tam za ní přišel, aby oblékl svůj kabátec, jež prve za práce svlékl a do trávy uložil. Obléka se hleděl na Lidku, kteréž byl před tím naschvál šátek výše pověsil. Děvče, jsouc k němu zády obráceno, namáhalo se rukou ho dosáhnout, ale když snaha její marna byla, vzala hrábě a jala se šátek lovití.

V tom cítila, že ji někdo prudce kolem pasu objal, a již zahořelo prudké políbení na její tváři, jež polila se nachem. Děvče sebou tak prudce trhlo, že mladý vojáček jako odmrštěn kus odstoupil.

Protí němu stála Lidka všecka zardělá, upírající své jiskrné, rozhněvané oči na smělého mladíka, jenž neočekávaje takového odmítnutí byl nemálo překvapen. Usmál se, chtěl zažertovati, ale třesoucí se, přísný hlas Lidčin jej zarazil.

„To není hodné od tebe.“

„Ale Liduško, pro jednu hubičku!“

„Líbej si jinde, ale já —“

„Liduško, však víš, že jsem ti nechtěl ublížit.“

„Chtěl, nechtěl, to bylo od tebe —“

„Tys zlá — vidíš — když jsem tě tak viděl, táhlo mne to k tobě, já se ubránit nemohl. Co pak mně ani dost málo nepřeješ, vidíš, já za to nemohu, žes mně učarovala.“

„Ještě se posmívej —“

„Už kolikráte chtěl jsem ti říci — však ty víš, musíš to vědět, že tě mám rád... Já myslil —“

„Když s tebou dovádím, když se ti směju, že tě chci? Haha — to si, holečku, nemysli!“ a vzavši šátek a hrábě kvapně sběhla se strážky.

Pelišek všecek překvapen, vyjeven hleděl za ní, jak přes palouk švižně ubíhá jako laň. Zmizela za stromy ve mlýně, a on dosud tu stál.

Veselého mladíka přešel žert a smích.

Přepočítal se, viděl, že sama sebe velice klamal, pěkné sny jeho a myšlenky rozplývaly se parou, nebylo z nich ničeho, leč nemilé probuzení. Ale počkej! —

VII.

Stěhula odpočíval po své diplomatické akci. Tvrdě spal, jako by ho do vody hodili. Neprobudil se ani, když Lidka domů přišla, nevěděl, že jsou po večeři, že všichni až na mlynářku ze světlice odešli. Pelíšek přišel později domů, aby se s Lidkou nesetkal, a ta záhy po večeři odebrala se na komoru. Mladý voják neměl ve světlici stání; odešel ven, Stárek byl někde ve mlýnici, Bára ve chlévě.

Mlynářka rovnala na polici mísy a talíře.

Nastal večer, a Sekota, který byl odpoledne odešel, dosud se nevrátil.

Hospodyně, nemohouc se ho s večeří dočekat, uchystala mu jídlo na stůl, aby přijda nehněval se a snad neláteřil. Již chtěla odejít, v tom vstoupil desátník, nesa v ruce uzlík.

Vida, že je hospodyně sama, vyjasnil líce a sedl chutě ke stolu, kdež se dal statečně do jídla. Mlynářka mlčela, hledíc si práce; Sekota začal.

„Tak vidíte, jak se starám o vaši domácnost —“ a usmíval se.

„Jak to?“

„Hm, plný uzlík hub jsem z lesa přinesl, ani jeden podmásník, samé hříby.“

„Vy rád houby?“

„To já si na vás vzpomněl, abyste věděla — Já rád takové věci dělám, nemyslete, že ta vojančina všechno — to mne více těší domácnost, hospodářství. Budu rád, až mně z jara kapitulace dojde.“

„Ale samá trampota s tím, zvláště za těchto zlých časů —“

„Jaká trampota! S vojskem bych si věděl rady, vím co smí a nesmí — a když taková hospodyňka jako vy —“

„Byl jste se už na ženichův hrob podívat, když jste byl v tu stranu?“

„Byl jsem dál, nepřišel jsem tam — hehe, jak vy si na ženicha vzpomenete —“

Mlynářka se v duchu lekla; chtěla si pomoci a přišla z deště pod okap, nebo Sekota vstal a blížil se k ní.

Mlčela.

„Vzpomínáte? A kdyby k vám tak přišel, no ten tam z hrobu, ale živý skutečný —“ Postavil se těsně vedle ní usmívaje se milostně. Prve než mlynářka odpověděla, ozval se venku hlasitý smích Bářin, pak i Pelíška bylo slyšeti a hned na to vstoupili oba do světnice rušice tak zálety Sekotovy. Ten svraštiv obočí ohlédl se hněvivě po nevolaných. Ale jaká to podívaná!

U dveří stála Bára držíc planoucí louč, před ní Pelíšek všecek promočený. Otřásal se, až voda kolem stříkala.

„Pro Boha, cos dělal?“ tázala se mlynářka.

„Co je?“ ptal se velitelsky Sekota.

„Pane desátníku, poslušně hlásím, mrtvý ženich!“

Všichni se zarazili, nejvíce sám desátník.

„Vypravuj!“ velel.

„Šel jsem po břehu, proti potoku, až jsem byl skoro naproti tomu místu, co ten ženichův hrob je. Na něco jsem myslil a tak jsem se tam dostal, ani jsem nevěděl. Podívám se tam — tam za potokem v houštinách kolem hrobu bylo skoro tma — v tom

se něco zabělalo — na hrobě — nevěřil jsem svým očím — jdu blíž — ono nic — sedí to a sedí — zastavím se, volám, ono zas nic — volám třikrát — Kdybych byl měl pušku, ale tak — Rozkřiknu se: „Však já ti —“ v tom se strašidlo vztyčilo a stojí rovně, nehnutě, jen rukama zalomilo — ale hlásku nevydalo. Trochu jsem se zarazil, je pravda, ale pak si myslím: To bys byl voják! I vskočím na prkno, co tam leželo přes potok; sotva ale jsem udělal dva nebo tři kroky — ruch — prasklo v polou jako nařiznuté — Voda mně stříkla do očí, kámen mi sklouzl pod nohou a já se zmáchal. Když jsem vstal a na břeh se vydrápal, bylo strašidlo to tam — Jako by do země zapadlo —“

Když se posluchači vzpamatovali, prohodila Bára, obrácená k Pelíškovi: „Vidíte, pořád jste se tomu smáli!“

Bylo po záletech. Ženské za chvíli odešly, Pelíšek sušil šaty a odpovídal ještě na některé otázky Sekotovy, jenž za nedlouho ulehl, ale neusnul.

Přemýšlel, jakou měl před tím příhodnou chvíli, rozvažoval, jak mlynářka odpovídala.

„Upejpá se, ostýchá se — toť musí — však to najednou nejde — uvidíme —“ To bylo jeho poslední myšlénkou.

Usnul v blahé naději. Dost a dost už rozvažoval, a zdálo se mu, že jako by už bylo.

Stěhula alianci uskutečnil, to jest udobřil se s Bárou jak se patří. Druhého dne dověděl se od ní všeho. Slyše o bílém duchu na hrobě ženichově kroutil hlavou a usmíval se.

Bára se mu již odvážila říci: „Ale vy jste nevěřící Tomáš!“

Toho dne byla neděle. Sekota se strojíl velmi pečlivě. Přes tu chvíli sáhl po svém malém zrcadlu,

pak zase přistoupil ku většímu na stěně visícímu, a zhlížel se v něm. Pelíšek byl zamyšlený, jako zaražený, že se Bára až podivila. Nikdo netušil toho příčinu.

Požádal Sekotu o dovolení, že by se rád do vsi podíval, a div, desátník ochotně svolil!

Pelíšek vyhýbal se Lidce, aby se mu nevysmála, že ho ten duch tak skoupal.

Vyšel ze mlýna.

Pořád mu připadalo, že to děvče už někoho má, že by jinak ho tak neodbylo. Nedaleko řeky zastavil jej Stěhula. Zdálo se, že na mladého druhá čekal. Byl vlídný a důvěrně se ho tázal, jak to včera s tím duchem bylo.

Pelíšek pověděl.

„Brachu, ty mně něco tajíš. Proč jsi tam šel?“

„I jen tak, nic mne nenapadlo. Za mlýnem, na druhém břehu viděl jsem nějakou ženskou, zdálo se mně, že to Lidka —“

„A kam šla?“

„Nevím, jen se mi mihla, ale nevím jistotu. Chtěl jsem ji poškádlit. Mínil jsem, že půjde nahoru, i napadlo mně, abych doběhl výše, kde je lávka. Chtěl jsem ke hrobu a tam ji postrašit, ale já sám jsem padl na ducha, tak jak jsem pověděl.“

„A byla to Lidka?“

„Zdálo se mně.“

„Což když jsi domů přišel, viděla tě?“

„Ptal jsem se po ní Bary a ta mně řekla, že je Lidka na sedničce.“

„Hm, toť divná věc!“

„A myslíte, že to bylo strašidlo?“

Stěhula pohlédl vážně na Pelíška a řekl:

„Proč by nebylo? Na světě dějí se divné věci!“

Rozešli se.

Stěhula hledě za svým mladým druhem, pokyvoval hlavou.

„Tak ty tak?! Hm, Lídka — duch — samá sukně!“ a kroutil hlavou.

Stěhulu bylo dnes málo ve světnici viděti. Brzo šukal po dvoře, zase loudal se mlýnicí na půlostrůvek; byl tu i tam, všude, jako by někoho hlídal.

Krásný den neměl trvání. Jasně nebe kabonilo se, zatahujíc se černými mraky. Bouřka hrozila, a seno bylo na palouku.

Byl den Páně, ale přes to chopily se ženské hrabí a chvátaly na palouk seno hrabat.

Stárek zatím chystal vůz a zapřahal koně.

Sekota seděl ve světnici u otevřeného okna hledě na ten kvap a chvat. Za chvíli přijel stárek se senem a se stárkem přišla mlynářka, jež se jala seno odnášet.

Sekotovi se to nelíbilo. Stárek je u mlynářky, může s ní mluvití volně, bez svědků.

Žárliivost vojákovi nedala. Vyšed ven naslouchal.

„Je potřeba rychle odnášet. Déšť je na spadnutí,“ slyšel stárka, „kdyby tak tu Bára byla! Ale zas kdo by hrabal?! Šel bych tam sám, ale koho ke koni?“

Z nenadání vystoupil Sekota.

„Tak si jdi hrabat,“ mluvil jako by pan otec, „a já zůstanu u koně.“

Stárek byl překvapen, než poslechl. Sekota se mu v duchu smál, jak ho dostal od mlynářky; ta hledíc na vojáka udiveně, jala se to nějak vymlouvati, ale nebylo času. Stárek byl ten tam a Sekota již svlékl vojanský kabát. Opásav se potom modrou zástěrou, hrnul se k vozu.

„Vždyť to dělám pro vás!“ pravil usmívaje se a dal se do shazování sena.

V tom stanul na kladách u pily Stěhula; dal se do smíchu, když svého řesátníka v kašketě a v ženské zástěře uviděl.

Než zamilovaný Sekota nedbal. Tolik s výše své sestoupil a se ponížil a to všecko pro hezkou mlynářku! —

Když první náklad do mlýna přivážel, začalo poprchávat. Kvapně zavezl seno pod kolnu; sotva že tak učinil, setmělo se a dalo se do prudkého deště. Rychle odpráhnuv koně chvátal do světnice, kdež od mraků a deště rozložilo se příjemné pološero. Oknem dosud otevřeným bylo jasně slyšeti hlas deště, jenž v olšínách i v korunách javorů u mlýna šuměl a o šindelový přístřešek rachotil.

Sem vběhl pln tušení, Aeneáš-Sekota, ohlížeje se po Didoně. Mlynářka majíc vlasy na čele navlhle od deště, hleděla oknem v tu stranu, kde na palouku hrabali.

Bylo vlažno, příjemno.

Z palouku bylo na stráňku mnohem blíže než do mlýna. Pod hustými korunami stromů suché místo a dost ochrany. Udýchaná Bára, již hodně promoklá, doběhla do stráňku ke starému, rozložitému javoru, jehož ochrany už čerstvější mládež, stárek totiž a Lidka, užívali. Stáli těsně vedle sebe. Bára zajala druhou stranu kmene, jsouc tváří obrácena k lesu.

Vlček a jeho mladá sousedka patřili na dolinu, nad níž mračno od hory k hoře jako šedé klenutí bylo přepjato. Déšť šuměl, rachotil v haluzích, a v proudech jeho běhalo se stavení starého mlýna v tmavých olšínách a mezi stromy, jež u větru se zvolna klátily.

Jak pěkně se tu na tom suchém, krytém místě naslouchalo šumění deště a temnému hukotu neda-

lckého lesa, jak milá podívaná na dol, mlýn, potok a lesnaté za nimi vrchy, ze kterých bílé páry vystupovaly.

Ale stárek s Lidkou podívali se na sebe, a pak podívala se Lidka úkosem po Báře.

Ta začala:

„Viděli jste ho, lidičky? To svět se obrací! A jak to tomu pikolonu slušelo!“

Stařena dala se do smíchu, a také na druhé straně javoru ozval se zvučný smích mladých.

„Ráno se mydlil a fintil jako nějaký ženich, pak se procházel jako rousný holub —“

Na druhé straně ozval se tajený Lidčím smích.

Stařena se dala také do smíchu.

„Vida, když přišel, byl vtělená hrůza, pak pomaloučku se obměkčil, kdo ví, a kde on Pelišek! Ten má neštěstí! Včera se zmáchal a teď cestou také mokne. I však luciper, ale včera, to jste ho měli vidět, když jsem ho na síni potkala —“ a vzpomínka na ten výjev Báru opět rozesmála. —

Ale na druhé straně ticho, jako by tam nikoho nebylo.

Bára ohlédnuvši se řekla:

„Už tak neprší —“ Pak postoupila v před a v tom nějak rychle ti mladí od sebe odstoupili.

Bára si nevšimla, že ta sojka se začervenala. —

Ve světnici ležel na lavici Stěhula a nějak zlomyslně se usmíval. Sekota beze zástěry, upjat v kabátci až po krk, procházel se po světnici. Tvář jeho byla hrozivě zamračena, že až příchozí stárek s Lidkou udiveně se naň podívali.

Náhle se zastavil a rozkřikl se na stárka:

„Co na mne lelkuješ, ty cháme! Klid se!“ a ukazoval prudce ke dveřím, všecek jsa na krku i ve tváři brunátný.

„Až budu chtít!“ odpověděl prudce stárek a oči jeho jen zahořely.

Byla by se bouře strhla, kdyby se byl Vlček nedal Lidkou uprositi. Všecek rozezlen odešel ven a za ním ženské. Ze světnice ozývalo se láteření Sekotovo. Lidka shánějíc se s Bárou po mlynářce, našla ji na komoře uplakanou, bledou.

„Pro Boha, co se stalo, Frantino?!“

„Nabídl mně, že si mne vezme. Sliboval hory, doly, mluvil o sobě, jaký je hospodář; a když jsem mu řekla, že se nebudu vdávat, naléhal poznovu, ale pak se rozkatil a bylo boží dopuštění. Vyčítal mně Vlčka, mluvil tak ošklivé věci, láteřil a hrozil mně, že toho budu litovat, že ho budu ještě sama prosit, hrůza povídat. Byl by se snad do mne dal, ale v tom přišel Stěhula a ten mne vysvobodil. Co si teď počnu?!“ zahořekovala mlynářka.

„Ale Báro,“ dodala plačky. „Vlčkovi nic neříkej. Jaký on je, dal by se do Sekoty, anebo by snad odešel, aby nebylo řečí, a co bych si počala? Ó, co to Pán Bůh na mne dopustil!“

„Ať se opovází! Nic se neboj, Frantino! Však jsou ještě nad ním páni!“ konejšila zmužilejší Lidka. „My se také nedáme!“

Tak přišla na Pekelský mlýn bouřka.

VIII.

V Pekelském mlýně, až na stárka, vojákům zvykli. Stěhula hned od počátku byl hodný, Peliška znali, a Sekota, co začal na mlýn a mlynářku pomýšleti, změnil se také valně ve svém chování.

Alc od té chvíle, co byl mlynářce svou ruku nabídl a co byl odmítnul, stal se horším, ba krutým.

Všichni se mu ve mlýně zprotivili. Lidku bez toho rád neviděl, na Báru se osopil přes tu chvíli; mlynářku chtěl potrestati, třeba snad donutit, aby vůli svou změnila. Nejvíce však měl na stárka spaden. Ještě dobře, že Vlček se mu, pokud možná, vyhýbal.

Sekotovi nemohli nic vhod udělati. Poroučel si zbytečně, rozlítil se, odvážil-li se kdo mu odmlouvat, anebo jen své mínění pronést. Vybíral si v jídle, a vymýšlel si pořád něco nového, zbytečného.

Na mlynářku spustil teď obyčejně po německu, ač dobře věděl, že mu nerozumí, a klel týmžce jazykem. Stal se pravou mellou všech.

To všecko vídal a slýchal Pelíšek, a cítil při tom uspokojení. Bára i mlynářka se dost divily, že ten mladý voják se tak změnil, — dříve jim byl ve všem na ruku, teď jen zlomyslně se usmíval a žerty tropil. —

Mlynářka si toho dobře všimla, že s Lidkou už tak nečtveračí, že s ní málo mluví, že ona se mu vyhýbá. —

A když se na to Lidky tázala, vyznala tato a nezapřela, co se na stránce stalo.

„Nešťastní ženichové!“ povzdychla mlynářka.

Největší však měl Pelíšek radost, když Sekota se na stárka osopil aneb jinak mu ublížil. Nepřál mu za nehet a záviděl mu přízeň, které v mlýně požíval. Stárkovo slovo bylo svaté, panímáma s ním se radila jako s mužem, Lidka s ním nejednou posílala důvěrně rozmlouvajíc.

Žárivé oči všeho sobě všimnou, všecko větším vidí.

Jen Stěhula se nezměnil, leda v tom, že méně spal a že byl poněkud čilejším, poněvadž měl mnoho látky ku pozorování, přemýšlení.

Za to Šekota, kde mohl, dal mu svou moc cítit. Pozorovalt uražený desátník, že Stěhula se mlynářky a její rodiny, ani stárka nestraní, ba že s nimi přátelsky obcuje, ačkoliv by měl na ně zanevříti, když jeho představený s nimi nepředl.. Za to se měl Pelíšek u Šekoty nyní lépe.

Na pravém břehu Olešenky, nad mlýnem, vypínal se nevelký rov, zarostlý bujnou travou. U hlav stály zbytky starého dřevěného kříže, na půl zakrytého hustou kalinou, jejíž bobule začínaly se červenatí. Kolem rovu bylo nevelké travnaté místo, jako mýtinka, pokryté hojně jahodím, metlicí i polními květinami. Kolem trávníku zelenal se les sahající až k potoku.

V útulném, osamělem tom místěčku bylo dost hlasů i ticha. V houštinách, v korunách zpívali ptáci, opodál šuměl potok neustále a časem přihlašoval se les z dum a snů se probudivší svým táhlým, mohutným povzdechem.

Ač v šerém tom koutečku hrob se vypínal, nebylo tu nikterák smutno, nýbrž útulno. Tu ve stínu jedlí, bříz i buků stanula Lidka. Naslouchala, ohlížela se, pak usedla na zarostlý hrob tváří k potoku obrácená. V tu stranu byla světlá průlina poskytující výhled na dolinku za potokem.

Časem, kdy vítr v lese hlasitěji zašuměl, ohlédla se; pak zase čekala, až opět do lesa upřeně hleděla. Za chvíli ozval se šelest houštin, a z nich vynořil se stárek. Děvče mu poskočilo vstříc a on objav je zlíbal jeho svěží červené rty.

„Konečně,“ pravila Lidka, když ji z naručí pustil. „Po tři dny tu darmo čekám. Už se mi opravdu stýskalo. Doma není možná ani slovíčko promluvit —“

„Holečku drahý, však už jsem myslil, že bych měl otočit. Byl bych přišel, ale ten Stěhula hlídá mne, vím to, a nespouští mne ani krok. Dnes od táhl do vsi. Co z toho má, co chce?“

„Josefe, Frantina se tuze trápí; už se na ni zlobím, že je tak bázlivá, ale s tím Sekotou je opravdu peklo — takhle to nepůjde. Víš, já už myslila na to, že půjdu do města na něj žalovat —“

„Och brachu milá, nezačínej si s vojanskými pány. Ničeho nepořídíš —“

„Tak když to ne, tak něco jiného.“

„A co?“

„Nic naplat, Josefe, co platno tajit? Dnes v noci jsem na to myslila. Sekota má zlost na tebe, snad si myslí, jak mně dřív Pelíšek povídal, že chceš Frantinu. Víš, řekni jí před ním, že mne chceš, aby dovolila, že se vezmeme —“

Stárek zamyšleně naslouchal.

„To ne, Liduško. To bych pomohl jen sobě a ne panímámě. Sekota bude tím více ji nutit, a pak, — co kdyby řekla, že to nemůže být, že jsem jen chudý chasník, a ty že máš mlýn, což by se mně Pelíšek a vojáci vysmáli! Kdyby to sama řekla, ale kdyby mne odmrštila, sebral bych se, tady bych nevydržel, a to raději zůstanu v té nejistotě.“

„A co chceš tedy?“

„Nejprve ty vojáky vyhnat. Sekota trápí nás všechny, a Pelíšek — hm — však víš — Pak až budou pryč, uvidíme.“

„Pomohu vám je vyhnat!“ ozval se z čista jasna hlas a z husté houštiny, za kterou dosud na čekaně se skrýval, vystoupil Stěhula.

„Hehe, ty mladý stárku, tys chytrý ptáček, to pravda, ale vyzrál jsem na tebe! Zmátl mne; myslil jsem, že myslí na mlynářku a on se fantí za tou hezkou veveříčkou, tu —“ a Stěhula hladě své šedé kníry díval se usmívavě na zardělou Lidku.

„Aha, proto jste mne špehoval!“ odušil stárek maje čelo zakaboněno.

„Nic se nemrač, hošku! Myslil jsem to dobře hned jak jsem poprvé s tebou mluvil, ale tys nevěřil, a já tenkrát jsem se ještě mýlil. A jste vy chytrouškové! Celý mlýn, celou dědinu za nos vodí. Ale mně věřte! Se Sekotou nejsem, to asi víte, Pelišek mně také mnoho kalého nevyvedl, a vy jste mně neublížili. Rád vám pomohu, protože bych se také já rád odtud dostal. Ta vaše samota je hezká, ale pro mne není — mně je opravdu peklem — a proto alianc!“ Starý voják podával Vlčkovi ruku, které se dříve nežli on Lidka uchopila a radostně ji potřásla. I Vlček nyní podal svou pravici, a když tak Stěhula ruce obou ve svých držel, usmál se a pravil:

„Hle ženich, ale ne z hrobu — Ale dělals jednou toho mrtvého, vid’?“

„Ano, čekal jsem z večera na Lidku —“

„A skoupal Peliška!“ Zasmála se.

„A kdo dělal to strašidlo u mlýna? Kdo bušil na okno?“

„I to Jíra, učenník!“

Stěhula zasmáv se hlasitě obrátil hlavu v tu stranu, kde byl mlýn, a zvolal:

„Ženichové!“

Stěhulovi se aliance dařily.

Sekota vymyslel se již, že bude pánem, mlynářem, a nyní dostal tak hanebně pytle. Šel na jisto, a zklamal se. Byl uražen a nehoda tím více ho hnětla,

poněvadž pozoroval, že tajemstvím nezůstala. Všechno pak hněv jeho svázal se na stárka, kteréhož měl za šťastnějšího soka. On musil ustoupiti před takovým mlynářským chasníkem! Štířil teď na něj ještě více, poněvadž také Stěhula stranou jej podněcoval a popichoval tím, že zase viděl stárka s mlynářkou, že spolu mluvili, šeptali — atd. — A Sekota slepě věřil.

Po takovém důvěrném našeptání strhla se obyčejně bouřka, kterouž nejvíce mlynářka trpěla. Sekota neostýchal se jí za takových chvílí mladého toho muže vyčítati; Frantína darmo se až plačky bránila.

Jednou po takovém výstupu utekla na komoru, kamž se za ní Stěhula přiloudal. Usedl na židli, přehladil kníry a začal:

„Panímaminko, neplačte! Nesu vám radu.“

„Jakou?“

„Jednoduchou. Víte, proč Sekota ty hluky dělá... Vy ho nechcete, dobrá — nutit se to nedá, ale jej mrzí, a nedivím se mu, že ten Vlček, však víte —“

„A co dělat?“

„Pusťte stárka a bude po všem —“

Mlynářka se zarazila.

„Pustit? To nejde! Kdo by mlel?“

„Však on se někdo najde —“

„V tenhle čas neshrábnu hned tak někoho, a pak, vy nevíte, jak každý odtud pospíchá —“

„Vím, vím,“ zakýval Stěhula hlavou.

„A Vlček je tak věrný, pořádný.“

„Tak vím ještě jinou radu. Řekněte před Sekotou, že chce Lidušku!“

Mlynářka zvedla prudce hlavu.

„A chce jí?“ ptala se kvapně.

„To neříkám, to já jen tak myslím, aby desátník Vlčkovi dal pokoj.“

„To — to nejde —“

Stěhula se chytře usmál.

„A proč? Vždyť z toho mraku nemusí být děš —“

„A kdo ví, co by tomu říkal, a Lidka by také sotva chtěla!“

„Ale tu komedii oba rádi zahrají. Já to srovnám, ani nemusíte sama stárkovi říkat —“

„Ale ne,“ dodala kvapně mlynářka, „za celý svět bych mu neřekla —“

Stěhula upřev na ni tázavě oči, optal se:

„Tak vůbec ani nechcete, panímaminko?“

„Prozatím, však to ještě můžeme zkusit — no — počkáme —“

Stěhula vraceje se po nezdařeném vyslání z komory, hřmotil po schodech jako malý hrom a bručel.

„Tak ty sama, vid? Inu ženská! Jak by nemyslila na vdavky; ale počkej, však já ti je vyženu z hlavy!“

IX.

Stěhula chystal schválně strašlivou bouřku, jež se měla svést na hlavu mladého stárka. Nebylo jiné pomoci. Našeptal Pelískovi, ale jen tak na půl slova nadhodil, že se mu zdá, jako by Lidka na stárka myslila. Domnění to popudilo odbytého Pelíška, kterého také občas něco podobného napadlo, ač byl mylen podezřením Sekotovým, jako by stárek chtěl mlynářku.

Pelíšek prozatím mlčel, pilně si všeho všímaje, ale Sekotu kde mohl proti Vlčkovi podněcoval. Tak nastala válka v pevnosti o pevnost. Oba vojáci chtěli

z ní vytisknouti stárka: proti nim bylo všecko obyvatelstvo mlýnské, s nímž v alianci stál starý, zkušený Pospíšil-Stěhula.

Každý z obou stran myslil jinam, mřil na něco jiného; jen stárek a Lidka měli jednu myšlénku, vždyť již dávno byli jedna duše.

Dokud Sekota na mlýn a mlynářku myslil a svůdnými sny se těšil, líbilo se mu v Pekle a čas mu ucházel jako voda v Olešence. Ale teď! Mrzutost, nuda uhostily se u něho a neužil veselé chvílky. Mlynářka musila opatřiti pití a tu také vzpomněl si na karty, jež pro štěstí ve mlýně se našly a to v teletě Stěhulově. Vojáci teď hrávali i večer a tu jednou napadlo Sekotu něco, čímž by stárka podráždil a ponížil. Dlouho již s ním ničeho neměl, i zaštesklo se desátníkovi a dal zavolat Vlčka. Ten se vynlouval, že nemůže, ale na konec na prosbu mlynářčinu, nové bouře se lekající, přišel.

Venku byla tma, ve světnici hořela borová louč zastrčená v černém, dřevěném svícnu.

„Tu sedni!“ poroučel Sekota všecek od pití zardělý, maje klobouk v týle. „Sem, proti mně a hrej a nešid!“

Vlček byl jako na uhlí. Pohledl vzdorně na Sekotu a chopil se karet. Hra začala a šla před se za vypínavé oči desátníkovi a mnohých ústrků, na stárka namířených. Ten ohlédl se několikráte po lavici u kamen, kdež ženské seděly. Viděl ustrašenou mlynářku, blýskavé oči popuzené Lidky... Bára sepjala ruce na klíně a šeptala nějakou modlitbu.

Stěhula klidně bafal, Pelíšek se usmíval, přidávaje se při sporné věci na stranu svého představeného.

Náhle položil Sekota karty na stůl a ohlížel se.

„Je špatně vidět —“ pravil a vstav vzal louč již valně ohořelou a přistoupil s ní k Vlčkovi.

„Nic nevidíme — svíť!“ poroučel.

„Jak budu hrát?“ odbyl jej podrážděný mladík.

„Dobře! Vezmi louč do zubů, svíť a hraj! Haha, to bude něco!“

Stárek vyskočil.

„Svíťte si tak sám!“

„Musíš!“ a vnucoval louč.

Ale Vlček odstrčiv prudce Sekotu, že až zavrával, chtěl odejít ven. V tom vyskočil Pelišek a jako lítý vrhl se na nenáviděného mladíka.

„Ty na císařského muže sáhat, ty —“ a již se hrdlil.

Kdyby nebylo Lidky a Stěhuly, divně by se ten výstup byl skončil. Hlavně Stěhula to byl, jenž rázně stárka se ujav jej vyprostil. Když pak se svými druhy osamotněl, a Sekota ještě rozkvašený jízbou se procházel, poškrábal se Stěhula za uchem a přemýšlel o účincích svého diplomatického jednání. Začínaly už neutěšenými býti, jak právě minulá bouřka zjevně svědčila.

Stěhula už spal, a jeho druhové ještě seděli. Mluvili po tmě, šeptali a to dlouho; na konec bylo slyšeti chlichtot Peliškův a hrubý, stlumený smích Sekotův.

Ráno stál stárek se Stěhulou na dvorečku pod stromy. Mlynářka jdouc kolem zastavila se a pohlédla bázně, zkoumavě na Vlčka.

„Panímatko!“ začal. „Víte, co včera se stalo — to nebylo první ani poslední. Tuhle pan voják mně všecko vyložil, proč to je. Překážím tam těm, a to já nechci. Vy tím zkusíte nejvíce a já také, pro nic a za nic. Proto bude nejlíp, odejdu-li —“

Mlynářka zamrkla prudce očima a povzdychnouc z hluboka odpověděla:

„Myslíla jsem si to. A opravdu chcete?“

„Nic naplat — nerad — ale —“

„Ale co si počnu?“

„Panímaminko!“ vskočil jí Stěhula do řeči. „Věděl bych prostředek —“

V tom vyšla Lidka ze dveří a spatřivši sestru a ostatní přiběhla k nim. Ale již také Bára jdouc ke kurníku zahlédla skupení a domnívajíc se, že něco se přihodilo, zašla pod stromy, kdež zaslechla novinu, že stárek dává výpověď.

„Ó ten —“ a Bára ohlédnuvši se po mlýně vyslovila se málo pochvalně o Sekotovi, „ten je všeho původu. Ale vy, pane vojáčku,“ a obrátila se k Stěhulovi, „vy byste to mohl nějak zprostředkovat —“

„Vždyť chci,“ a starý voják vyložil svou radu, mlynářce známou, a odůvodnil ji.

Bára vyvalila oči, mlynářka hleděla se stárka na sestru, jež bezděky sklopivši hlavu se začervenala.

A Vlček mlčel, neodpíral a Lidka!

Mlynářku to bodlo; přála tomu mladíkovi a často jí připadlo, jak by bylo, kdyby on s ní hospodařil. —

„A ty bys chtěla?“ ptala se mlynářka váhavě.

„Chtěla!“ a to řekla Lidka tak upřímně, opravdivě, že mlynářku musilo napadnouti, to že není hra, přetvářka na chvílku, ale pravda.

A mlynářce neušlo, jak stárkovo oko se zalesklo, jak i na jeho lici proskočila červeň, ale než na tu hru a snad i pravdu svolila, vystoupili ze mlýna Pelíšek a Sekota, a brali se přímo k nim.

Pohlédli na sebe, usmáli se podivně a stanuli zrovna u stárka. Sekota se vzpřímil, obličej jeho stal

se nad míru přísným a položiv pravici svou na rameno Vlčkovu pronesl zvolna a přísně:

„Ve jménu císařovny tě zatýkám!“

Všichni jako by s nebe spadli, jen Stěhulovi bylo do smíchu.

„Co chcete?“ odtušil zkrátka stárek hledě hněvivým, lesklým okem na desátníka.

„Však ty víš! Kdes byl před dvěma lety?“

„Co je vám do toho!“

„Zapírá!“ zvolal Pelišek.

„Tak já ti to povím!“ pravil nadutě Sekota. „Přede dvěma roky byls u regimentu Palambini!“ Stěhula se dal do smíchu.

„Mlč!“ okřikl jej desátník. „Tento chlapík sloužil u regimentu Palambini, od kterého utekl či deser-tyroval!“

„Blázníte!“ zvolal prudce stárek.

Sekota jím strčil a zahřměl: „Jestliže ještě —“

„Sekoto, měj rozum!“ varoval přísně a vážně Stěhula.

„Oho, dávno jsem si toho hoška všimal! Co nepamatuješ se na popis, co nám o deserterích před-čítali? Jen jedno znamínko mně mátl, černé zna-
mení na krku pod levým uchem. A to jsme včera při té louči viděli, vid, Pelišku?“

„Viděli, je to on, pamatuju se na ten popis.“

„Lžeš!“ rozkřikla se Lidka.

„Pozor!“ velel desátník. „Pelišku, Stěhulo, od-veďte ho do sedničky, odpoledne povedeme jej na komando!“

Mlynářka hleděla ustrašeně s jednoho na dru-
hého. Stárek podíval se na Stěhulu, jako by se tázal, co má dělati.

„To je hanebné, takhle se mstít!“ vyjela si Lid-
ka na Peliška, všecka rozhněvaná a popuzená.

„Bože a teď se měli zrovna vzít!“ zvolala Bára žalostně a hleděla na desátníka, jenž rychle se otázel:

„Kdo?“

„Inu kdo, tady Vlček s Liduškou!“

Sekota zapomněl na svou přísnost a vážnost a vyvalil oči samým udivením.

„Co to blábolíš, stará čarodějnice?“

„Inu, teď zrovna se proneslo, že se mají s Liduškou rádi.“

„A panímaminka svolila, aby se vzali, vidíte?“ pravil Stěhula.

Co měla v tak rozhodné chvíli říci? Kývla hlavou.

„Je to pravda?“ ptal se Sekota poznovu.

„Je —“

„A vy ho sama nechcete?“

„Ne“ — odušila mlynářka klopíc hlavu.

Desátník byl zaražen. Co teď? Ale Pelíšek přiskočil jako kohout.

„Nevěřte, pane kaprále! Kdo ví, co v tom. A kdyby! Tohle je desertér a proto pryč s ním!“

To pomohlo. Sekota chtěl nenáviděného stárka potrestat, a teď už nemohl zpět.

„Jdi s nimi —“ pošeptal Stěhula Vlčkovi.

„Ukaž krk!“ a nečekaně podíval se Pelíšek stárkovi na hrdlo.

„Znamení — je to on! Pryč, hajdy do komory, pane ženichu!“ a zasmál se. Lidka zavěsila se na rámě stárkovo.

„Nic se neboj!“ těšil ji stlumeným hlasem. „Já nejsem desertér a oni za to dostanou!“ a pohlédl na Pelíška.

„Hajdy, hajdy!“ volal tento a usmáv se pravil Lidce: „Máme tě s ním zavřít?“

Lidka pustivši stárka pohlédla na Pelíška opovrživě. —

„A vy se nebudete vdávat?“ tázal se Sekota polo nahlas a nahnut jsa k mlynářce.

„Nebudu —“

„Tedy s Bohem!“ a vypjav prsa pohodil hlavou a na to znamení strčil Pelíšek Vlčka, jenž jako zločinec jimi veden do mlýna odcházel.

Na dvoře zůstaly ženské a Stěhula.

„Vidíte, že to nic na plat nebylo!“ pravila mlynářka, poněkud se vzpamatovavši.

„Proč jste otálela? Ale nemějte strachu. Ti chlápíci se mstí a chtějí vás potrápít. Hle, jak Liduška pláče! Vida, jak ta smělá straka to umí, kdo by to řekl?!“ Ukázal na Lidku, u které Bára stála.

„A proč pláčeš?“ ptal se. „Opravdu pro Vlčka!“ dodal obrátiv se k mlynářce. „Ona to myslí opravdu a já to myslil — také opravdu!“ a šelma smál se.

„Panímaminko — nebraňte jí, vždyť vidíte, jaká to láska —“

„Což — já — vždyť je samostatná, ať si volí —“

„Báro! Chystej kuřata a opatři soudky, ale větší než ten tam byl! Bude svatba!“ zvolal Stěhula.

„Ale ženich je v kleci!“ odtušila Bára.

„Však my ho pustíme!“

Tak se odbyly námluvy, jaké v Pekelském mlýně co stojí se neudály.

X.

Nebylo veselo o námluvách — nebylo veselo po nich.

Vlček sedě mezi starým nářadím darmo pomýšlel na útěk. Bylo okénko tak malé, že muž jeho velikosti a síly jím nemohl se protáhnouti.

Slyšel kroky venku, hrkot mlýna, pak najednou někdo zarazil. Nastalo ticho; za chvíli však ozval se křik. Prudký hlas Sekotův, Stěhulův i mlynářčin — a teď — to Lidka vykřikla.

Vyskočil, bušil na dvěře, opřel se do nich, až praskaly, ale nepovolily. V tom se někdo potupně zasmál; poznal hlas Pelíškův.

„Jen se vztekej! Vyrázíš-li dvěře, vletíš na můj bodák!“

Vlček nedbal, opřel se znova, však nadarmo.

Pak všecko utichlo. Mlýn nešel. To ticho bylo mladému mlynáři protivným, nesnesitelným.

Čas ucházel mu plíživě. Bylo po poledni, když někdo jej tichým hlasem zavolal. V okénku spatřil vráskovitou tvář staré Báry.

„Co se stalo s Lidkou?“ byla jeho první otázka.

„Pst, mluv zticha — Pelíšek sedí přede dveřmi. Lidka se ustrojila a chtěla do vsi ku kmotrovi všecko mu povědět. Ale Sekota, naveden Pelíškem, jí to zakázal, a když nechtěla poslechnout, zavřeli ji na komoru. Je tam a nikdo k ní nesmí.“

Vlček zaskřípal zuby.

„A co Stěhula?“

„Zastal se jí, ale sám dostal. Musil do sednice a nesmí se odtud hnout. Což on by pomohl, ale musí toho pikolona poslouchat. Pošeptal mně, abych šla do vsi k rychtáři, a ten aby mne zavedl k nějakému oficíru a tomu abych všecko řekla.“

„Ale nepustí tě ze mlýna.“

„Nesmím se strojit, půjdu, jak jsem, a pak mne, starou ženskou tak nehlídají, myslí, že bych si rady nevěděla. Tu máš —“ a podala mu kus chleba.

„A co panímáma?“

„Musí Sekotu obskakovat; brzo chce to, zas to si poroučí, a nic mu neudělá vhod. Ještě dobře, že Stěhula je také ve světnici —“

„Tak už jdi a pověz to jak se patří —“

„Holečku, půjdu — půjdu — ale —“

V tom zarachotil klíček ve dveřích. Vlček ustoupil od okna, a Bára zmizela.

„Půjdu, ale —“ tak řekla. Tím „ale“ vyslovila své obavy a rozpaky. „Co já hloupá, stará ženská pořídím — řeknu něco hloupého — vyjede si na mne a bude třeba ještě hůř —“

Bylo po poledni, a smutno kolem jako o půl noci. Mlýn nešel. Stará služka také vzpomněla ve všech těch úzkostech, že chtěli dnes prát a že z toho nic není. Vzpomněla také, že necky jsou ve světnici, a chtěla je odnésti prve než se na tu osudnou cestu vydá. Otevřevši dvěře strnula.

Na přič přes postel ležel Stěhula. Usnul po obědě, jak bylo jeho zvykem a spal tvrdě. Uprostřed světnice stály veliké necky vystlané podhlavničkami, na nichž ležel Sekota natažený, časem vypouštěje oblak dýmu z krátké dýmky, již v pravici držel.

U jeho nohou seděla mlynářka na nevysoké stoličce, majíc oči do klína upřeny. Chvilkou zavadila rukou o necky, které se jako kolébka rozhoupaly. Tak učinila, kdykoliv pohyb jejich ustával, nebo kdy z necek ozvalo se drsné „kolíbat!“

Když Bára dvěře otevřela, zahlédla, jak Sekota vypustiv kotouč dýmu se usmívá. Bylo mu blaze. Najedl se, napil a teď pokuřuje hověl se v peřinách, kolébán jsa mlynářkou. Bára zaslechla, jak bručivým hlasem jal se zpívatí svou improvizovanou skladbu:

„Kdyby mně tak vždycky bylo!“

Bylo ticho... Mlynářka tajně vzdychala, chvílemi ozývalo se jednotvárné: „Kdyby mně tak vždycky bylo!“

Bára necek neodnesla. Popuzená rychle odešla. Pelíšek od „žaláře“ přicházející ji volal, ona ho však neslyšela. Mladý voják odešel do světnice. Věrná služka postavivši se pod okno zaslechla smích Pelíškův a pak ono protivné: „Kdyby mně tak —“

Liduška nahnuvši se s okna zaslechla zdola hlas:

„Už jdu za tebe!“

Zahlédla Báru, jak zadem k lesu zašla, aby ji ze mlýna nezahlédli. Stařena pospíchala, jak jen mohla. Mířila k rychtáři, ale nedošla tam. Sotva že na pokraj lesa vystoupila, zastavila se. Dva jezdci sjížděli a musili kolem ní. Chtěla se dovědět, kdo jsou.

Když se přiblížila, zaradovala se. Poznala vojáky a že na šatech se jim zlato blýskalo, znamenala, že to jsou důstojníci. „Ty nám sám Pán Bůh posílá!“ pomyslila a již chutě postoupila jim vstříc. Náhle se jí dech zarazil; a sepjavši ruce hleděla na jednoho z těch jezdců, jenž jel po levici.

Důstojníci překvapení zarazili a v tom ozvalo se hlasité Bářino vykřiknutí: „Pane Emile!“

* * *

*

Stěhula měl tvrdé spaní a neslyšel proto popěvku Sekotova. Pelíšek chvíli se díval na to velké dítě, pak vytrativ se ze světnice stoupal po schodech ku komoře hodlaje s Lidkou promluvit poslední slovo. Mlynářka častěji přestala kolíbat, ale rozkaz Sekotův poznovu ji přiměl k tomu nehodnému zaměstnání. Na desátníka šla sladká mdloba blíží-

cího se spánku. Přestal bafati a držel dýmku jen mechanicky v ruce. Přestávky v jeho popěvku byly větší a větší, pak už zpíval slabším hlasem, a blábole poslední: „Kdyby mně tak —“ usinal.

V tom rozléty se dvěře tak prudce, že Sekota zamykající oči prudce otevřel a jako bleskem hlavu vzpřímil. Byl u vidění; nevěděl, zdali to pravda či sen. Dvě uniformy se před ním kmitly, mnoho zlata na nich se zablesklo v odpoledním slunci — opravdu důstojníci — Mlynářka odstoupila; Sekota vyskočil tak prudce, až se necky rozhoupaly a peřinky vy-lítaly.

Ale velké děcko stálo teď jako svíčka, salutujíc, všecko ve tváři vyděšeno. Jak pak ne, když sám pan plukovník! — Starší důstojník se na desátníka oboril. Jak byl tyran pojednou skroušeným! Kdež byla jeho pýcha, panovačnost, nadutost!

Zatím přiběhl Pelíšek, jenž marně dvěře světničky uvnitř zavřené otevřítí se pokoušel, a probudil se Stěhula. Vojáci postavili se do řady; Sekota musil vydati klíč, kterým Bára zajatým otevřela. Nastal výslech. Prve než byl ukončen, vběhli do světnice stárek a Liduška zářice radostí. Všichni nyní podávali svědectví. Stěhula stál klidně, ale Pelískovi bylo nevolno. Nejhuře dalo se Sekotovi, jenž nevěděl, kam se podívat. On, velitel, stojí tu jako hříšník a všech zraky upírají se na něj. Jak ten stárek se šklíbí — Oh, a ty ženské! Bylo již po výslechu. Plukovník tázal se Bary:

„Jak to v těch neckách zpíval?“

Služka pověděla.

„Tys choval se jak náleží!“ pravil plukovník Pospíšilovi. „Tu vezmi desátníkovu lískovku a vy-konej na něm jeho právo — při tom ať na lavici zpívá: „Kdyby mně tak vždycky bylo!“ — —

Oba důstojníci, jimž stařena domluvivši se s nimi, všecko byla pověděla, slezli kus před mlýnem, kdež u olší koně uvázali, a vedeni jsouce Bárou přišli nepozorovaně do mlýna, kdež tak nemílym způsobem siestu Sekotovu přerušili. Bára byla nyní prostřednicí. Plukovník rozuměl i mluvil česky, mladičkový poručík rozuměl, mluvil však málo.

„To prosím, pane oficír,“ mluvila Bára představujíc, „tá je mlynářka, vdova po synu nebožtíka panátá, co u něhó Vaší Milosti bratr s tou krásnou slečnou ostával — ó já se na ně dobře pamatuju — však ten hedvábný šátek —“

„A kdo je ta hezká dívčina?“

„To, prosím, je sestra naší panímámy, co se má, jak jsem už vypravovala, s tímhle tím, to je stárek —“

„A vezmou se?“ ptal se usmívavě plukovník.

„Panímáma svolila, vidíte?“ vskočil stárek do řeči a pohlédl prosebně na mlynářku, a ta přisvědčila. —

„Tak tu to bylo tenkrát?“ ptal se mladičkový poručík.

„Bylo, milostpane oficír —“

„A kde je ten pokojíček?“

Mlynářka všecka vyjevena vedla je do sedničky.

Když neočekávaní hosté se vrátili, přišel i Stěhula. Postaviv se před plukovníka poslušně hlásil, že všecko vykonáno.

„Nu, jakž zpíval?“

„Zpíval, ale nešlo mu to do noty!“ Plukovník zasmáv se, poručil, ať mu Sekota víc na oči nechodí, ať všichni tři ihned se seberou a odtáhnou do města ku praporu.

Stěhula div nezav

Co Bára a mlynářka důstojnsky ku „ženichovu hrobu“ vedly, rovnala obsádka své věci majíc se k odchodu. Prve než odtáhla, vrátili se důstojníci a podarovavše Báru, vsedli na koně a vyjeli ze dvora, laskavě mlynářce a všem kynouce. Ten mladý, prve než na koně vsedl, podal Báře ruku a vtiskl jí do dlaně dva zlatáky. —

Teď teprve mohla Bára vypravovati. Pověděla, jak se s nimi setkala, jak myslila, že vidí pana Emila, co tu před lety si tou svou žínkou žil, a jak se domluvili. Ten mladý důstojník je syn Emilův, otci jako z oka vypadlý, a ten plukovník jeho strýc, starší bratr matky mladého důstojníka. Jsouce obsádkou v blízkém městě přijeli se podívat na údolíčko, o němž rodinná kronika mnoho vypravovala. —

Bylo divení, bylo povídání! Lidka byla jako ve krásném snu byla by skákala a zpívala samou radostí.

Nemluvíce, domácích se straníce, chystali Sekota a Pelíšek své věci. Stěhula byl první na pochod připraven. Hladil si kníry, usmíval se, očka mu jen hrála.

„Jste hodní lidé,“ pravil, „ale stýská se mi tu. Teď je všecko v pořádku a odejdu tím spokojeněji. Už je to uděláno, už je to hotovo!“ dodal vesele obrátiv se k Lidce: „A pozveš-li mne ty strako, na svatbu?“

„Budete-li na blízku, musíte přijít —“

„A to si vezměte na památku!“ Bára přistoupivši podala mu zlaták.

„Vidíš, stará, kdybych byl mladší a ty také, kdo ví, jestliže bych tak pospíchal. Pozdrav pán Bůh, ale paměť má je pevnější než zlato; to se brzo rozplyne —“

Všichni tiskli starému vojákovi ruku děkujícemu, zvláště Lidka a stárek.

Vykročili. Pelíšek se chladně loučil. Na Lidku a stárka se ani nepodíval. Sekota, zamračen, na nikoho se neohlédnuv, vyšel ponížěn jako obsádka, která hanebně byvši poražena ve zmatku s hanbou ustupuje. Jakmile se na dvoře ocitli, spustil stárek mlýn, před tím Pelíškem zaražený, a ze mlýnice ozvala se učenníkova veselá:

„Jsou mlynáři, jsou chlapíci!“

Stěhula zasmáv se, pravil:

„Prve stoupil do pekel a teď stoupil na nebesa, hurá!“ — —

*

*

*

Jaká by to byla idylla, aby svatbou neskončila? Mlynářka dostála slovu, a za dva měsíce byla veselka. Z Pekelského mlýna ubíral se svatební průvod do vesnického kostelíka a v průvodu tom leskly se knoflíky bělostné uniformy Stěhulovy. Zůstal v okolí až do jara, až do té doby, kdy umluven byl mír Těšínský —

Pak odtáhlo vojsko od hranic. Stěhula plaval nazpět, aniž uviděl kvartýru pruského krále. Metálu nenabyl, za to však mu vynesla nekrvavá ta výprava, ta „bramborová vojna“ lískovku a odznak desátnický, kterýž Sekotovi byl odňat.

To byla největší rána, která ho zasáhla. Byl svržen s trůnu. Mladí manželé odstěhovali se do Lidčina dědičného mlýna. Ale Pekelské mlynářce se stýskalo, ač Vlčka již oželela. Bára zůstala při ní

a do roka vítala nového hospodáře. Byl to mladý, bezdětný vdovec, kterého si mlynářka oblíbila. Pelíšek se více do této krajiny nevrátil. Za pozdních večerů nejednou vypravovali si v obou mlýnech o milencích, o Stěhulovi a jeho družích.

